



BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd / deeltijd / dual

Hogeschool Leiden

BEOORDELINGSRAPPORT

Beperkte opleidingsbeoordeling

hbo bacheloropleiding
Opleiding tot Verpleegkundige
voltijd /deeltijd / dual

Hogeschool Leiden

CROHO nr. 34560

Hobéon Certificering

Datum

17 december 2012

Auditteam

drs. R.B. van der Herberg – voorzitter

drs. A.M. Eliens –deskundige

prof. dr. P. Moons – deskundige

C. Verhoeven – student

Secretaris

drs. R.F. Stapert

INHOUDSOPGAVE

1.	BASISGEGEVENS	1
2.	SAMENVATTING	3
3.	INLEIDING	7
4.	OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN	9
4.1.	Beoogde eindkwalificaties	9
4.2.	Onderwijsleeromgeving	13
4.3.	Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	21
5.	ALGEMEEN EINDOORDEEL	29
6.	AANBEVELINGEN	31
BIJLAGE I	Scoretabel	33
BIJLAGE II	Specifieke eindkwalificaties HBO-V	35
BIJLAGE III	Schematisch overzicht programma HBO-V	37
BIJLAGE IV	Programma en werkwijze	41
BIJLAGE V	Lijst geraadpleegde documenten	45
BIJLAGE VI	Overzicht auditteam	47

1. BASISGEGEVENS

Administratieve gegevens van de instelling	
Naam instelling	Hogeschool Leiden
Status instelling	Bekostigd
Instellingstoets Kwaliteitszorg.	n.v.t.
Administratieve gegevens van de opleiding	
Naam opleiding zoals in CROHO	Bachelor opleiding tot verpleegkundige
Registratienummer in CROHO	34560
Oriëntatie opleiding	hbo
Niveau opleiding	Bachelor
Afstudeerrichtingen	Verpleegkunde
Variant(en);	voltijd, deeltijd en duaal
Aantal studiepunten;	240
Locatie	Leiden – Zernikedreef
Relevant Lectoraat	Mensen met Chronisch Ziekten – MMCZ
Organisatiegegevens	
Cluster Zorg	Directie: L. van Laar
Opleiding Verpleegkunde	Onderwijsmanagement D. Wijkstra en S. Roofthoof
Audit	26 september 2012

Kwantitatieve gegevens						
Instroom						
cohort	2006	2007	2008	2009	2010	2011
voltijd	126	131	109	118	168	197
deeltijd	43	59	35	28	32	31
duaal	38	38	51	32	25	nb
cohort	2005	2006	2007	2008	2009	2010
	7,35	8,31	9,07	8,35	7,57	6.96
Propedeuserendement (in %) na 2 jaar						
cohort	2004	2005	2006	2007	2008	2009
voltijd	77%	83%	63%	53%	59%	59%
deeltijd	90%	71%	81%	71%	60%	61%
duaal	82%	70%	50%	45%	67%	53%
Diplomarendement (in %) na 5 jaar						
cohort	2004	2005	2006			
voltijd	68%	78%	42%			
deeltijd	59%	65%	57%			
duaal	73%	70%	57%			
Overige gegevens						
Feitelijke docent–student ratio	1:23 (excl. staf)					
Contacturen gemiddeld per week	1e jaar	2e jaar	3e jaar	4e jaar		
voltijd	12	10	6	4		
deeltijd	5	5	5	4		
duaal	12	7	6	4		

2. SAMENVATTING

Inleiding

De opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Leiden heeft een belangrijk proces van organisatieontwikkeling achter de rug gericht op de versterking van de aansturing. Deze maatregel was naar het oordeel van de hogeschool noodzakelijk om de kwaliteit van de opleiding Verpleegkunde op een hoger plan te brengen. Naar het oordeel van het auditteam zijn de eerste positieve resultaten daarvan reeds zichtbaar, zoals uit zijn bevindingen in de volgende hoofdstukken zal blijken.

1. Beoogde eindkwalificaties

De doelstelling van de Opleiding HBO-V laat zich als volgt kort samenvatten: het opleiden van competente zorgprofessionals die op hoog niveau het beroep van verpleegkundige kunnen uitvoeren en die een bijdrage kunnen leveren aan de verdere ontwikkeling van het beroep.

De doelstelling is uitgewerkt in beoogde eindkwalificaties, die direct ontleend zijn aan de nationale en internationale eisen die aan het competentieprofiel van een verpleegkundige worden gesteld. Dit betekent, dat de beoogde eindkwalificaties van de onderhavige HBO-V opleiding wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie aansluit bij de actuele eisen die in nationaal en internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan een bachelor opleiding tot Verpleegkundige. Niettemin blijft een aspect als internationale oriëntatie in de beoogde eindkwalificaties onderbelicht.

De opleiding heeft de beoogde eindkwalificaties gespecificeerd in een zogeheten 'competentiekaart', zodat zij richtinggevend kunnen zijn voor de inrichting van het programma. Daarmee zijn de beoogde eindkwalificaties ook onderwijskundig functioneel. Iets wat in de reikwijdte en inhoud van het opleidingsprogramma inhoud zichtbaar wordt.

Kortom: de beoogde eindkwalificaties (1) doen recht aan reikwijdte, complexiteit, inhoud, niveau en context van het beroep verpleegkundige, (2) worden gedragen door het werkveld, (3) zijn valide als onderwijskundig instrument voor de inrichting van het curriculum. In dat opzicht voldoen de beoogde eindkwalificaties aan de kwaliteitseisen waarnaar standaard 1 verwijst. Een kwalificatie 'voldoende' is dan ook gerechtvaardigd.

2. Onderwijsleeromgeving

De Opleiding HBO-V biedt een samenhangend programma aan op bachelor niveau, waarbinnen interactie met het werkveld een belangrijke rol speelt. De beoogde eindkwalificaties heeft de opleiding zodanig uitgewerkt dat zij inderdaad zichtbaar worden in de inhoud en leerdoelen. Dankzij het didactisch concept, waarbij praktijkleren en reflectie centraal staan, is de opleiding erin geslaagd effectieve werkvormen binnen het programma te hanteren. In termen van discipline en werkveldkennis & -ervaring en in termen van didactische bekwaamheid is de kwaliteit van het docententeam voldoende. Internationale oriëntatie en de interactie met het lectoraat verdienen nog wel grote aandacht. Dat laatste mede in verband met de ontwikkeling van de onderzoeksvaardigheden van docenten en studenten en in verband met de beoogde versterking van de onderzoekscomponent / EBP in het nieuwe curriculum dat met ingang van 2013 van start gaat.

Hogeschool Leiden geeft aan de onderhavige bachelor-opleiding een duidelijke richting, een samenhangende structuur en een relevante en veeleisende inhoud. Samen met de grote betrokkenheid van het docententeam, leidt dit bij het auditteam tot het oordeel, dat Hogeschool Leiden met de onderhavige opleiding een bachelor-opleiding in uitvoering heeft genomen die qua onderwijsleeromgeving voldoet aan de eisen die in deze standaard 2 aan de orde zijn. Een kwalificatie 'voldoende' is dan ook gerechtvaardigd, met daarbij de kanttekening, dat de onderzoeksdimensie thans nog niet sterk en nog niet breed genoeg in het programma is verankerd. Iets wat in het vernieuwde curriculum uitdrukkelijk wel het geval zal zijn.

3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Toetsing

De huidige praktijk kent een grote variëteit aan toetsvormen die telkens corresponderen met de aard van de te toetsen competenties. Ook worden in de toetsing, en dan met name in de gespecificeerde beoordelingscriteria, de focus en het niveau van de opleiding zichtbaar.

In september 2011 is een belangrijke herziening van het beleid m.b.t. het toetsen en beoordelen geïmplementeerd, met een grote nadruk op de versterking van de kwaliteitsborging teneinde de validiteit, transparantie en betrouwbaarheid van het proces te bevorderen. Alle toetsen doorlopen nu een evaluatieve toetscyclus vanaf uitgangspunten, ontwerp en constructie tot en met afname en beoordeling. Dit heeft reeds geresulteerd in vernieuwde beoordelingskaders, die inderdaad in termen van validiteit en transparantie duidelijk beter zijn dan de kaders die de opleiding tot voor kort nog gebruikte. In 2012 heeft een verdere verbetering van het beoordelingskader plaatsgevonden op basis van de PDCA-cyclus.

Het herziene beleid is nog niet ten volle geïmplementeerd. Het auditteam volstaat dan ook met een 'voldoende' voor dit onderdeel van deze standaard.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Met betrekking tot het tweede aspect van deze standaard ('gerealiseerde eindkwalificaties') geldt, dat de eindwerkstukken qua onderzoeksvraagstelling en onderzoekopzet aanvaardbaar zijn, maar toch nog niet het ambitieuze niveau bereiken van de eigen HBO-V opleidingsdoelen. Het auditteam kwalificeert het eindniveau (de gerealiseerde eindkwalificaties) als 'voldoende'. Het eindoordeel over deze standaard is dan ook: voldoende. Overigens is het auditteam van mening, dat de afstudeerprojecten ook meer verbonden zouden moeten worden aan de onderzoeklijnen van het lectoraat, wat ook een positief effect zal hebben op de kennisontwikkeling van de studenten.

Algemene conclusie

De HBO-V opleiding van de Hogeschool Leiden is een sterk op de praktijk gerichte en in dat opzicht ook ambitieuze opleiding. Dat laatste wordt zichtbaar in de substantieel gewijzigde opleidingsorganisatie en in het vernieuwde curriculum dat met ingang van september 2013 van start zal gaan. De daartoe ontwikkelde plannen zijn naar het oordeel van het auditteam inhoudelijk en didactisch veelbelovend en gedegen uitgewerkt. De profilering (zorg voor chronisch zieken, ouderenzorg en onderzoek) is zeer wel verantwoord.

De opleiding biedt een gestructureerd programma aan dat direct aansluit op de betreffende set landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke eindkwalificaties. De opleiding zoekt haar kracht in (i) de hechte banden met de beroepspraktijk in de regio, (ii) het sterke accent op valide beoordelingen in authentieke situaties, en (iii) de centrale positie van praktijkopdrachten, gericht op de ontwikkeling en verdieping van de beroepscompetenties. Deze kenmerken kunnen gerealiseerd worden met een goed samengesteld docententeam. Blijkens de opzet van het nieuwe curriculum raken de doelstelling, inhoud en werkvormen van het programma en het systeem van toetsen & beoordelen steeds meer uitgebalanceerd.

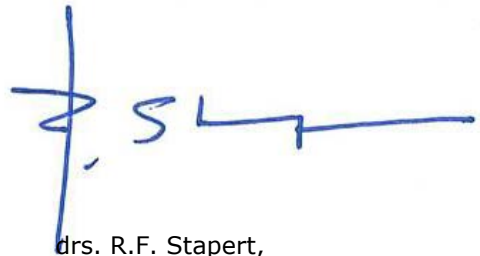
Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding verpleegkundigen op bachelor niveau opleidt die hun beroep kunnen uitoefenen op een wijze die tegemoetkomt aan de hoge eisen van het werkveld.

Gelet op de kwaliteitsmaatregelen die de opleiding in gang heeft gezet, op de inrichting van het nieuwe curriculum en op de kwaliteit en inzet van het management en het docentencorps, heeft het auditteam het vertrouwen dat de opleiding kan uitgroeien naar een hoger niveau dan het niveau dat zij thans (reeds) heeft bereikt.

17 december 2012

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'R.B. van der Herberg', with a long horizontal line extending to the right.

drs. R.B. van der Herberg,
voorzitter auditteam

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'R.F. Stapert', with a long horizontal line extending to the right.

drs. R.F. Stapert,
secretaris

3. INLEIDING

Hogeschool Leiden

De opleiding Verpleegkunde is onderdeel van het cluster Zorg, één van de vijf onderwijsclusters binnen Hogeschool Leiden. Onder het cluster Zorg ressorteren ook de opleidingen Fysiotherapie en Kunstzinnige Therapie alsmede de afdeling Contractactiviteiten. Deze afdeling verzorgt, naast tal van post-hbo cursussen, de masteropleidingen Advanced Nursing Practice en Fysiotherapie/Oefentherapie bij mensen met chronische ziekten. Daarnaast kent het cluster twee lectoraten: Mensen met Chronische Ziekten (MMCZ) en Antroposofische Gezondheidszorg. Voor de opleiding Verpleegkunde is vooral het lectoraat MMCZ van belang.

Elke opleiding van het cluster Zorg wordt aangestuurd door één of meer onderwijsmanagers. De clusterdirecteur en de onderwijsmanagers vormen samen het clustermanagementteam (CMT). Het cluster kent één coördinator kwaliteitszorg. In 2012 is een nieuw CMT aangetreden. En vanaf dat moment kwam de opleiding in een krachtig aangestuurd proces van kwaliteitsverbetering dat (o.a.) zal leiden tot de implementatie van een nieuw curriculum in 2013.

Opleiding tot Verpleegkundige

Organisatie

De opleiding Verpleegkunde heeft een 'team voltijd' en een 'team deeltijd/duaal', die elk worden aangestuurd door een onderwijsmanager. De onderwijsmanagers worden ondersteund door docenten met coördinerende taken op het gebied van de leerlijnen, internationalisering en kwaliteitszorg. Daarnaast participeren docenten in de curriculumcommissie, examencommissie, toetscommissie en in de opleidingscommissie.

De opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Leiden heeft een belangrijk proces van organisatieontwikkeling achter de rug. In feite betekende dit voor de opleiding Verpleegkunde een substantiële verandering in de organisatie van de opleiding inclusief een wijziging en versterking van de aansturing ervan. Beide maatregelen waren naar het oordeel van de hogeschool noodzakelijk om de kwaliteit van de opleiding Verpleegkunde op een hoger plan te brengen. Naar het oordeel van het auditteam zijn de eerste positieve resultaten daarvan reeds zichtbaar, zoals uit zijn bevindingen in de volgende hoofdstukken zal blijken.

De opleiding Verpleegkunde werkt samen met ROC Leiden, ROC ID-college en het Directoraat Opleiding en Onderzoek (DOO) van het LUMC binnen de Zorg Academie Leiden (ZAL). In deze samenwerking wordt een doorlopende mbo-hbo leerlijn gerealiseerd van niveau 2 (mbo) tot en met specialistische vervolgopleidingen.

Curriculum

De opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Leiden kent drie opleidingsvarianten aan: voltijd, deeltijd en dual. De programma's van de drie varianten zijn inhoudelijk gelijk wat betreft kennisvakken, vaardigheidstrainingen, opdrachten en projecten. Daarnaast worden dezelfde didactische werkvormen gehanteerd. De propedeusefase is identiek voor de voltijd, duale en deeltijd variant. Voltijdstudenten en duale studenten hebben ook in de eerste twee perioden van jaar 2 een identiek programma.

Hogeschool Leiden heeft besloten te stoppen met de deeltijdvariant. Dit besluit is ingegeven door de voortdurende trend van een lage score in de keuzegids en de relatief lage instroom in de deeltijdvariant.

Het programma bestaat voor een belangrijk deel uit praktijkleren (stages in de voltijd en leerwerkperioden in deeltijd en duaal). Hiermee wordt voldaan aan het minimum aantal van 2300 praktijkuren dat is voorgeschreven in de Wet BIG (Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg).

Profilering en vernieuwing

De gezondheidszorg wordt geconfronteerd met ingrijpende veranderingen die de opleiding ertoe heeft gebracht haar visie op het beroep te actualiseren, leidend tot een vernieuwd curriculum, dat m.i.v. september 2013 wordt uitgevoerd. Belangrijk uitgangspunt voor de inrichting van dit nieuwe curriculum zijn de zogeheten Canadian Medical Education Directives of Specialists (CanMeds) die aan het vernieuwde beroepsprofiel ten grondslag liggen. Centraal daarbij staat: het verpleegkundig handelen in complexe zorgsituaties.¹

Een andere vernieuwing is de doorlopende leerlijn mbo-hbo verpleegkunde binnen de Zorg Academie Leiden (ZAL). De opleiding werkt hierin samen met ROC Leiden, ROC ID-college en het Directoraat Opleiding en Onderzoek (DOO) van het LUMC.

Op landelijk niveau zijn de verpleegkundige kennis en vaardigheden vastgelegd in een Body of Knowledge & Skills (BoKS, mei 2011) die mede als kader dient voor de curriculumvernieuwing, maar die ook in het huidige curriculum reeds richtinggevend blijkt te zijn voor de inhoud van met name de kenniscomponent.

De opleiding heeft gekozen voor profilering op (1) chronisch zieken, (2) ouderenzorg en (3) versterking onderzoekscomponent en Evidence Based Practice (EBP)-component in het binnenschools onderwijs en in het praktijkleren. In de ontwikkeling naar het nieuwe curriculum speelt het lectoraat MMCZ een cruciale rol.

¹ CanMEDS onderscheidt daarbij zeven competentiegebieden: (1) Verpleegkundig handelen – complexiteit van de zorg, complexiteit van redeneren, (2) Communicatie – complexiteit van de zorg, complexiteit van de context, (3) Samenwerking – complexiteit van context en zorg, (4) Kennis en Wetenschap – complexiteit van redeneren, (5) Maatschappelijk handelen – complexiteit van redeneren, (6) Organisatie – complexiteit van context, zorg en redeneren, (7) Professionaliteit – complexiteit van zorg, context en redeneren.

4. OORDELEN OP NIVEAU VAN DE STANDAARDEN

4.1. Beoogde eindkwalificaties

Standaard 1: De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting NVAO: De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau (bachelor–master) en oriëntatie (hbo–wo) binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk. Zij sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

Inleiding

De opleiding Verpleegkunde van de Hogeschool Leiden heeft, anticiperend op het nieuwe curriculum, haar programma op onderdelen weliswaar veranderd, maar zij heeft dat vooralsnog gedaan binnen de bestaande kaders van de beoogde eindkwalificaties.

Beoogde eindkwalificaties HBO-V voltijd, deeltijd en duaal

Het landelijke beroeps- en competentieprofiel vormen, evenals bij de andere verpleegkunde opleidingen in Nederland, een stevig fundament voor de beoogde eindkwalificaties van HBO-V opleiding van Hogeschool Leiden. Het profiel van de opleiding wordt in belangrijke mate bepaald door de door de overheid gestelde deskundigheidseisen, zoals vastgelegd in de wet-BIG² en de kwalificatiestructuur³.

Een werkgroep van deskundigen uit alle hbo-opleidingen verpleegkunde in Nederland⁴ vertaalde de kwalificaties naar competenties en scherpste ze aan voor niveau 5 ("Met het oog op de Toekomst", Nederlands Instituut voor Zorg en Welzijn – NIZW, 2001).

Die beschrijving vormt de basis voor alle hbo bachelor-opleidingen verpleegkunde in Nederland. Uit de beschrijving van het opleidingsprofiel van de opleiding is het auditteam gebleken, dat dit specifieke profiel geheel is afgeleid van het competentieprofiel zoals dat in 2001 landelijk is vastgelegd.

Het opleidingsprofiel van de opleiding onderscheidt 5 rollen (zorgverlener, regisseur, ontwerper, coach en beroepsbeoefenaar) en 12 kerncompetenties die de opleiding telkens per domein heeft gespecificeerd.

² In de *Wet Beroepen Individuele Gezondheidszorg (Wet-BIG)* zijn vanuit de overheid deskundigheids- en opleidingseisen gesteld aan de opleiding en het beroep van verpleegkundige. Verpleegkundigen hebben de verplichting tot het uitvoeren van verantwoorde zorg en de voorbehouden handelingen, waarbij aangegeven is onder welke voorwaarden verpleegkundigen de beschreven handelingen mogen én moeten kunnen verrichten.

³ Omdat de Wet-BIG geen onderscheid maakt in handelingsniveau zijn de verschillen tussen niveau 4 (mbo) en 5 (hbo) in 1996 door de toenmalige ministeries van OCW en VWS verder uitgewerkt in de kwalificatiestructuur en eindtermen voor verpleging en verzorging.

⁴ Het Nederlands HBO-V is verenigd in het Landelijk Overleg Opleidingen Verpleegkunde – LOOV.

Rol	Kerncompetentie	Domein	Specificatie
Zorgverlener	1. Verlenen van professioneel verantwoorde zorg op maat aan zieken, gehandicapten en stervenden. 2. Toepassen van primaire, secundaire en tertiaire preventie. 3. Op basis van programmatische aanpak advies, informatie en voorlichting geven aan individuen en groepen t.b.v. gezonde leefstijl.	Zorg	Zorg voor zieken, gehandicapten en Stervenden. Individuele en collectieve preventie. Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.
Regisseur	4. Coördineren van verpleegkundige zorg 5. Coördineren van activiteiten die passen bij de doelen van een primair, secundair of tertiair preventieprogramma.	Zorg	Zorg voor zieken, gehandicapten en stervenden. Individuele en collectieve preventie. Gezondheidsvoorlichting en -opvoeding.
Ontwerper	6. Meewerken aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's. 7. Bijdragen leveren aan tot het tot stand komen van verpleegbeleid. 8. Participeren in het ontwerpen van kwaliteitszorg op afdelingsniveau.	Organisatie van de zorg	Zorg-programmering Verpleegbeleid Werkbegeleiding Kwaliteitszorg
Coach	9. verpleegkundigen en verzorgenden helpen en steunen bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies. 10. Stagiaires, collega verpleegkundigen en verzorgenden steunen in hun professionele identiteit door hen met raad en daad terzijde te staan.	Organisatie van de zorg	Zorg-programmering Verpleegbeleid Werkbegeleiding Kwaliteitszorg
Beroeps beoefenaar	11. Vervullen van een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn. 12. Actief meewerken aan bevordering van de deskundigheid van de beroepsgroep	Beroep	Beroepsinnovatie Deskundigheidsbevordering

Profilering

De onderhavige opleiding kent een eigen profiel, maar dat is niet zozeer zichtbaar in de beoogde eindkwalificaties –die liggen grotendeels (landelijk en internationaal) vast– als wel in de opleiding zelve: de vertaling van de beoogde eindkwalificaties in programma en werkvormen. Het eigen profiel van de opleiding zal dan ook onder standaard 2 aan de orde komen.

Internationale afstemming

In de wereld van de verpleegkunde is de ICN (International Council of Nurses) de leidende organisatie. Het Nederlands beroepsprofiel van de bachelor verpleegkunde is gebaseerd op de *ICN Code of Ethics for Nursing*. De opleidingen in Nederland, verenigd in het LOOV, hebben hun omschrijving van het verpleegkundige beroepsprofiel op dit internationale kader afgestemd, waarbij natuurlijk ook de Nederlandse Wet BIG als ijkpunt gold.

Voorts hebben de opleidingen bij het opstellen van de voor de Nederlandse HBO-V opleidingen richtinggevende kerncompetenties en beroepsrollen ook rekening gehouden met internationale onderwijsstandaarden⁵, waardoor de Nederlandse kerncompetenties en beroepsrollen inhoudelijk vergelijkbaar zijn met de profielen in het buitenland. Dat geldt voor alle HBO-V opleidingen in Nederland, dus ook voor de opleiding in Leiden.

Voor wat betreft de internationale *oriëntatie* van de opleiding, merkt het auditteam op, dat de reikwijdte daarvan onvoldoende in de beoogde eindkwalificaties is verankerd. De mate waarin de opleiding *in haar programma* vorm geeft aan de internationale oriëntatie komt aan bod onder standaard 2.

Onderzoek

De onderzoekscompetentie is opgenomen in de Body of Knowledge & Skills – BoKS die integraal onderdeel uitmaakt van de beoogde eindkwalificaties.

In de BoKS is de onderzoekscompetentie nader uitgewerkt in vaardigheden, zoals: probleem onderkennen en formuleren, onderzoeksvraag stellen, passende methodiek kiezen, beoordelen van een onderzoeksartikel, analyseren, synthetiseren, concluderen, implementatie-voorstellen formuleren, meetinstrumenten voor kwaliteitszorg hanteren. Op deze wijze is er, het oordeel van het auditteam, in ieder geval zorg voor gedragen dat de onderzoekscomponent verankerd is in de beoogde eindkwalificaties en wel op een wijze die relevant is voor de inrichting van de onderzoekslijn binnen het programma. De mate waarin de opleiding *in haar programma* vorm geeft aan de onderzoekscomponent komt aan bod onder standaard 2.

Validatie

De beoogde eindkwalificaties zijn tot stand gekomen via een zorgvuldig proces van consultatie van het werkveld, waarbij alle Nederlandse HBO-V opleidingen betrokken waren. De eisen van het werkveld, de wettelijke vereisten (BIG), de internationale standaarden (ICN en AACN), de aangescherpte competenties van het NIZW en de gezamenlijke visie van het LOOV komen volledig tot hun recht in de beoogde eindkwalificaties. Intern heeft het opleidingsmanagement steeds de eigen curriculumcommissie bij de afwegingen in dit proces geraadpleegd.

Functionaliteit

De opleiding heeft de niveaubepaling van de kerncompetenties vertaald in een competentiekaart, die zij in samenwerking met het werkveld heeft ontwikkeld. In de competentiekaart onderscheidt de opleiding bij elke kerncompetentie vijf algemene hbo-dimensies (afgeleid van de hbo-standaard en de Dublin descriptor): vakbekwaamheid, oordeelsvorming, samenwerken, effectieve leerhouding en reflecteren. Elk van die vijf dimensies kent een niveau-indeling van A t/m D, geoperationaliseerd in concrete, gedragsindicatoren. Anders gezegd, de opleiding heeft in de competentiekaart de beoogde eindkwalificaties zodanig gespecificeerd, dat de competentiekaart inderdaad geschikt is als richtinggevend instrumentarium voor de inrichting van het programma. Daardoor vormen de beoogde eindkwalificaties niet alleen een passende weerspiegeling van het landelijk beroepsprofiel, maar ook een onderwijskundig kader aan de hand waarvan de opleiding, zoals gezegd, haar programma inricht en haar proces van toetsen & beoordelen kan inrichten. En blijkens haar vernieuwd toetsbeleid (zie onder standaard 3) is zij daarmee thans gestart.

⁵ The Essentials of Baccalaureate Education for Professional Nursing Practice (1998)
– American Association of Colleges of Nursing (AACN)

Gelet op het geactualiseerde beroepsprofiel en de daaraan ten grondslag liggende CanMEDS die richtinggevend zullen zijn voor het vernieuwde curriculum, zal de opleiding de huidige competentiekaart vervangen door een bij het vernieuwde beroepsprofiel (en CanMEDS) passende competentiematrix ("Competentie product en proces matrix") waarin de beoogde eindkwalificaties zijn vertaald in competenties, deelcompetenties, producten en diensten met daarbij een indeling in drie niveaus.

Weging en Oordeel

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding, die voor alle varianten gelijk zijn, heeft zij direct ontleend aan de nationale (BIG, LOOV, NIZW) en aan de internationale eisen (ICN, AACN). Dit betekent in ieder geval, dat de beoogde eindkwalificaties passen binnen het Nederlands kwalificatieraamwerk en dat zij wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie aansluiten bij de actuele eisen die in nationaal en internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan een bachelor opleiding tot Verpleegkundige.

Voorts heeft de opleiding de beoogde eindkwalificaties in een zogeheten 'competentiekaart' geconcretiseerd zodat de beoogde eindkwalificaties richtinggevend zijn voor de inrichting van het programma.

Kortom: de beoogde eindkwalificaties (1) doen recht aan reikwijdte, complexiteit, inhoud, niveau en context van het beroep verpleegkundige, (2) worden gedragen door het werkveld, (3) zijn valide als onderwijskundig instrument voor de inrichting van het curriculum. De beoogde eindkwalificaties voldoen daarmee aan de kwaliteitseisen waarnaar standaard 1 verwijst. Een kwalificatie 'voldoende' is dan ook gerechtvaardigd.

4.2. Onderwijsleeromgeving

Standaard 2: Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting NVAO: De inhoud en vormgeving van het programma stellen de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Voorwoord

In 2009 is het deeltijdonderwijs geëvalueerd, dit heeft geleid tot een plan van aanpak ter verbetering van het deeltijdonderwijs. Onderdelen uit het plan die gericht zijn op verbetering van informatievoorziening, intake en SLB zijn sinds september 2011 opgepakt. Dit heeft echter niet het gewenste resultaat opgeleverd. In april 2012 heeft de hogeschool besloten met ingang van het studiejaar 2012-2013 geen nieuwe deeltijdopleiding meer te starten en de nog bestaande deeltijdopleiding af te bouwen.

Inleiding

De onderhavige opleidingsbeoordeling heeft betrekking op het huidige opleidingsprogramma. Voor de goede orde zij vermeld, dat dit programma met ingang van 2013 zal worden vervangen door een vernieuwd curriculum leidend tot een profilering op het gebied van chronisch zieken, ouderenzorg en praktijkonderzoek / EBP. Het auditteam ondersteunt de opleiding in haar keuze zich, in samenwerking met het lectoraat MMCZ en het werkveld, in bovengenoemde richting te profileren.

Daarnaast – het auditteam meldde dit reeds – ligt het in het voornemen van de opleiding, zo blijkt uit de betreffende documentatie en uit de gesprekken tijdens de audit, het mede op basis van de CanMED-gebieden geactualiseerde beroepsprofiel (maart 2012) en de BoKS (mei 2011), als uitgangspunt te nemen.

Bevindingen

Het curriculum van de voltijdopleiding is qua inhoud, opzet, beoordeling en toetsing en studiemateriaal leidend voor de deeltijd en de duale variant. Waar nodig zijn organisatorische en didactische aanpassingen gemaakt, waarbij de uitgangspunten van het voltijdcurriculum onverkort gelden. Het deeltijd en duale programma kenmerkt zich door minder contacturen en meer zelfstudie.

Inhoud, vorm en structuur

Inhoud, vorm en structuur van de opleiding zijn beschreven in het "Onderwijsprogramma" en in het "Inhoudelijk Opleidingskader". Het programma (voltijd en dual) bestaat uit een basisfase van twee jaar, een differentiatiefase van 1,5 jaar en een minor van een half jaar. Het eerste jaar is een oriëntatie op de drie richtingen AGZ, MGZ, GGZ en op de vijf beroepsrollen, waarbij het accent ligt op de rol van zorgverlener. In het tweede jaar verschuift het accent naar de beroepsrollen regisseur, ontwerper, beroepsbeoefenaar en coach. Halverwege het tweede jaar start het keuzeprocess voor de differentiatie via studieloopbaanbegeleiding (SLB) en een oriëntatiemarkt, waarin vertegenwoordigers van het beroepenveld presentaties geven. In het derde jaar start de differentiatiefase, waarbij de student een keuze heeft gemaakt voor één van de drie richtingen (AGZ, MGZ, GGZ). Binnen de gekozen richting gaat de student zich verder verdiepen in alle beroepsrollen. In het majordeel van het programma (3,5 jaar) worden door de student alle competenties tot het vereiste niveau ontwikkeld.

Het programma in het deeltijdtraject bestaat afhankelijk van de vooropleiding van de student uit een basisfase variërend van 1 tot 2,5 jaar, een differentiatiefase van 1,5 jaar en een minor van een half jaar. Vanaf de differentiatiefase is het programma voor de drie opleidingsvarianten (voltijd, duaal, deeltijd) identiek.

De landelijk vastgestelde Body of Knowledge & Skills (BoKS) bepaalt in belangrijke mate de inhoud van de opleiding. In de BoKS worden voor elk van de 12 kerncompetenties de achterliggende basiskennis, de deskundigheidsgebieden en de beroepsvaardigheden geïdentificeerd en nader omschreven. Analyse van het opleidingsprogramma en raadpleging van de beschrijvingen van de specifieke curriculumonderdelen laten zien, dat de opleiding zich inhoudelijk inderdaad richt op de landelijk vastgestelde BoKS.

Voor de vormgeving van het programma zijn de volgende vijf leerlijnen het uitgangspunt:

Conceptuele leerlijn (28 ec's)

De leerlijn is vormgegeven door middel van leerpakketten, elk met een studiehandleiding. Ieder leerpakket betreft een kennisdomein. Het gaat dan om de kennisdomeinen: verpleegkunde, medisch-biologisch (MB), sociale wetenschappen (SW), recht en evidence based practice (EBP). Het kennisdomein 'verpleegkunde' bestaat uit de acht zorgcategorieën, de vijf beroepsrollen en verpleegkundige methodiek. Alle leerpakketten zijn opgebouwd uit zelfstudie, ondersteund door twee of meer hoor- of werkcolleges en een responsiecollege. Elk leerpakket heeft een beheerder, die verantwoordelijk is voor het actueel houden van de literatuur en voor eventuele bijstelling van het leerpakket op basis van evaluatiegegevens.

Analyse van de leerpakketten en de studiehandleidingen laat zien dat de inhoud van de opleiding inderdaad (1) aansluit bij de BoKS en bij de beoogde eindkwalificaties, nader uitgewerkt in de reeds genoemde competentiekaart.

Beroepsvaardigheden leerlijn (24 ec's)⁶

Hier gaat het om trainingen in verpleegtechnische en sociaal-communicatieve vaardigheden (VVP en SOVA). In totaal 34 trainingen in de propedeuse en 22 trainingen in het 2e jaar. In de differentiatiefase worden nog enkele verdiepende trainingen, toegespitst op AGZ, MGZ of GGZ aangeboden. De trainingen zijn geclusterd rond casussen uit de beroepspraktijk. De trainingen VPP en SOVA worden apart van elkaar aangeboden, maar integratie wordt beoogd door tijdens de trainingen gebruik te maken van dezelfde casuïstiek. Zowel in de propedeuse als in het tweede jaar wordt tijdens trainingen regelmatig gebruik gemaakt van simulatiepatiënten.

Integrale leerlijn (48 ec's)⁷

Kennis en vaardigheden uit de conceptuele en beroepsvaardighedenlijn worden hier toegepast, via probleemgestuurd onderwijs (PGO) en projectonderwijs. De integrale lijn bestaat uit vijf onderwijsperiodes van 10 weken in de basisfase en één onderwijsperiode van 20 weken in de differentiatiefase. De PGO-taken en projectopdrachten zijn gericht op vraagstukken uit het verpleegkundig beroep. De studenten hebben in de propedeuse drie projecten en in het 2e jaar twee projecten. Naarmate de studenten vorderen in de opleiding krijgen de opdrachten meer de vorm van een project. De projecten worden ook omvangrijker en de zelfsturing neemt toe. Een voorbeeld hiervan is het project 'Journal club' in de laatste periode van het 2e jaar. In dit project moeten studenten zelf een adviesnota schrijven voor een fictieve instelling.

⁶ Deeltijd: 8 ec's; duaal: 18 ec's.

⁷ Deeltijd: 29 ec's; duaal: 43 ec's.

Naar het oordeel van het auditteam is het PGO een krachtig onderwijsconcept, maar een consequente en integrale uitvoering is in termen van begeleiding ook arbeidsintensief. Reden voor het auditteam de opleiding in overweging te geven in het nieuwe curriculum dat in 2013 zal worden geïmplementeerd, PGO niet als integraal concept te handhaven, maar in plaats daarvan het accent te leggen op een continue lijn van vóór-gestructureerde casuïstiek vanaf het 1^e tot en met het 4^e jaar.

Ervarings- en reflectieleerlijn (83 ec's)⁸

De interactie tussen de opleiding en het beroepenveld komt het meest tot uiting in de prominente plaats die het *buitenschools* leren inneemt. Vorm en inhoud worden samen met vertegenwoordigers uit de beroepspraktijk (in casu de regionale zorginstellingen) vastgesteld. Ook wordt het praktijkleren vijfmaal per jaar besproken in de werkgroep Praktijkleren, waaraan circa vijftien praktijkopleiders uit alle zorgsettings deelnemen.

Centraal in het praktijkleren staan de stage en de leerwerkplaats. Zijn de stages individueel, de leerwerkplaatsen worden 'bemand' door een groep studenten die verantwoordelijk is voor het reilen en zeilen van een afdeling in een instelling. De studenten doen ervaring op met minimaal twee zorgsettings en met minimaal drie zorgcategorieën. Voor deeltijdstudenten betekent dit dat zij stage moeten lopen in een andere setting dan waar zij hun werkplek hebben.

Deeltijdstudenten kunnen in aanmerking komen voor vrijstellingen als zij al voldoende ervaring hebben opgedaan met verschillende zorgsettings en zorgcategorieën of in hun vooropleiding al stage hebben gelopen. In de duale en deeltijdvariant ligt conform de specifieke kenmerken van de variant meer accent op het leren in de praktijk.

Het bovenstaande laat reeds zien hoe cruciaal het buitenschools leren is binnen de opleiding. Dit past ook in het didactisch concept van de opleiding, waarin 'praktijkleren en de reflectie daarop' centraal staan. Dat betekent echter wel, dat de opleiding veel aandacht moet schenken aan de kwaliteit van de buitenschoolse 'opleidingsplaats' en de daarbij behorende begeleiding. Anders gezegd, biedt de buitenschoolse leerplek de student inderdaad de mogelijkheid de leerdoelen zoals die door de opleiding zijn vastgesteld, te realiseren? Tijdens de audit was de kwaliteit van de buitenschoolse leerplek dan ook een belangrijk onderwerp in de gesprekken. Uit die gesprekken bleek, dat de opleiding veel investeert in de kwaliteit van de begeleiding binnen de instellingen (1) door samen met de instellingen kwaliteitseisen op te stellen en vast te leggen in een overeenkomst, (2) door de stages strak te sturen via gestructureerde stage-opdrachten en (3) door de rol- en taak verdeling tussen de opleiding en de instelling expliciet te regelen en eveneens vast te leggen in een overeenkomst met de betreffende instellingen.

Voorts heeft de opleiding het aantal leerwerkplaatsen uitgebreid: zes instellingen en 12 leerwerkplaatsen. Dat is van belang omdat de kwaliteit van die buitenschoolse plaatsen voor een belangrijk deel wordt geborgd via de opleidingsdocent die immers frequent op de leerwerkplaats aanwezig is. Overigens is de opleiding structureel in gesprek met het werkveld om de samenwerking te optimaliseren en de kwaliteit van het praktijkleren te borgen. Toch zal de opleiding zich, naar het oordeel van het auditteam, meer dan dat zij tot op heden doet, moeten afwegen welke onderdelen van de opleiding zij wel en welke onderdelen van de opleiding zij beslist niet zal uitbesteden naar instellingen in het werkveld.

⁸ Deeltijd: 103 ec's; duaal: 96 ec's.

Belangrijk probleem blijft ook het feit, dat het aanbod aan stageplaatsen al jaren krap is in de regio Leiden en Den Haag. Tot dusver lukt het de opleiding om alle studenten in een stage-instelling onder te brengen, maar niet allen verwerven de stageplek van hun voorkeur. Vraag en aanbod zijn niet in balans, waarbij een tekort is aan stageplaatsen in de AGZ en GGZ. Ruim de helft van de studenten in de basisfase loopt stage in verpleeg- en verzorgingshuizen. Daar zijn niet altijd werkbegeleiders op het gewenste niveau beschikbaar. De opleiding zal moeten zoeken naar een structurele oplossing, in samenwerking met de zorginstellingen. De hierboven genoemde drie kwaliteitsmaatregelen zijn een eerste stap in de goede richting.

Studieloopbaan begeleiding (SLB) & studieloopbaan coaching (SLC)

1. SLB: Studieloopbaanbegeleiding vindt plaats gedurende de eerste twee jaar van de opleiding en omvat twee of drie bijeenkomsten per periode in groepen van circa twaalf studenten. Bij SLB staat de studie in de opleiding centraal, bewustwording van de persoonlijke kwaliteiten, persoonlijke groei en ambities. De student formuleert daarvoor leerdoelen en leeractiviteiten in een persoonlijk ontwikkelplan (POP). Het POP wordt door de student periodiek bijgesteld, hij of zij krijgt daarop feedback van medestudenten. Tweemaal per jaar wordt het POP en de uitvoering van de activiteiten besproken met de studieloopbaanbegeleider.

Daarnaast fungeert de studieloopbaanbegeleider als eerste aanspreekpunt indien de student studie-gerelateerde of persoonlijke problemen ervaart. In het eerste jaar ligt de nadruk op plannen, organiseren en motivatie. De activiteiten zijn gericht op de oriëntatie op de opleiding en het toekomstig beroep. In het tweede jaar wordt wederom aandacht besteed aan plannen en organiseren, maar staat ook de ambitie van de student centraal en samenwerking. Zo wordt de student in SLB begeleid bij de keuze voor de differentiatie.

2. SLC: De nadruk ligt op de begeleiding van de ontwikkeling van de kerncompetenties in de praktijk tijdens de differentiatie fase. De SLC-lijn is verdeeld over drie semesters van 20 weken en kent wekelijkse bijeenkomsten van de coachgroep van circa twaalf studenten. Daarnaast worden vier reflectiebijeenkomsten (3e jaar) en vier intervisiebijeenkomsten (4e jaar) georganiseerd. Tevens vindt er één individueel gesprek plaats met de student over zijn competentie-ontwikkelplan (COP). Per praktijkleerperiode presenteert iedere student in de coachgroep één van de ontwikkelde producten door middel van een referaat. De studenten moeten hiermee laten zien dat zij kunnen presenteren, kritische vragen kunnen stellen over de producten, feedback kunnen geven op de presentaties van medestudenten en producten kunnen bijstellen op basis van feedback.

Het auditteam acht de structuur van SLB & SLC zeer wel passend bij de doelstellingen van de opleiding en de behoeften van de studenten. Maar het auditteam is met de opleiding van mening dat in de uitvoering SLB en SLC onvoldoende op elkaar aansluiten. Daardoor is de effectiviteit niet optimaal. Voorts geeft het auditteam de opleiding dringend in overweging SLB en SLC voor de duale studenten meer in overeenstemming te brengen met de specifieke situatie van die studenten die immers een groot deel van hun tijd reeds werkzaam zijn.

In dit verband wijst het auditteam er op, dat het onderwijsrendement al geruime tijd laag is. De analyse die de opleiding heeft verricht naar mogelijke oorzaken, is nog niet afgerond. Het auditteam acht het noodzakelijk en urgent deze analyse zo spoedig mogelijk af te ronden met daarbij het advies expliciet te onderzoeken of het beroepsbeeld van de studenten wel helder en reëel is.

Overigens heeft de opleiding thans reeds enkele maatregelen getroffen waarvan zij een positief effect op het rendement verwacht: (1) het aantal contacturen is met ingang van 2012 verhoogd naar 12 uren per week in de propedeuse⁹, (2) studenten in de differentiatiefase ontvangen thans extra begeleiding, (3) extra SLC bijeenkomsten worden aangeboden aan studenten met een onvoldoende beoordeling voor de praktijkleerperiode (PLP 3, 4 of 5) en (4) extra onderwijs in o.a. verpleegkundige methodiek, medisch biologische vakken en EBP.

Interactie met lectoraat

Onder leiding van de lector Mensen met Chronische Ziekten (MMCZ) vindt sinds het studiejaar 2011-2012 deskundigheidsbevordering plaats van docenten daar waar het gaat om onderzoeksmethodologie. Eén docent is lid van de kenniskring Mensen met Chronische Ziekten en vijf docenten zijn betrokken bij projecten die door het lectoraat zijn geïnitieerd. Eén docent is gepromoveerd.

In feite ligt het accent van MMCZ voornamelijk op (1) scholing van docenten en (2) ontwikkeling van het nieuwe curriculum. Het auditteam gaat er van uit dat, nu de organisatieontwikkeling van de opleiding is afgerond de opleiding in rustiger vaarwater zal komen en dat bij de ontwikkeling (en uitvoering) van het nieuwe curriculum de interactie met het lectoraat verder zal worden geïntensiveerd. Dat zal dan met name zichtbaar moeten worden in de versterkte onderzoekscomponent / EBP in het nieuwe curriculum, maar ook -aldus vindt het auditteam- in een actieve rol in de feitelijke uitvoering van de onderzoekscomponent en in de beoordeling van studentproducten in de afstudeerfase.

Internationale oriëntatie

Diversiteit en interculturele zorg zijn in verschillende onderwijseenheden opgenomen via casuïstiek en colleges. Elke differentiatie bevat één of meer PGO-taken interculturele zorg, waaraan een college is gekoppeld. In jaar 4 is er een themadag interculturele zorg voor alle studenten. De opleiding biedt de voorbereidingsmodule internationalisering aan, als verplichte voorbereiding op de minor Internationalisering. De minor heeft een binnenschools project Internationalisering / interculturele zorg, dat wordt afgesloten met een presentatie in het Engels. Ook is aan de minor een stage van 13 weken in het buitenland gekoppeld. Per jaar volgen circa tien studenten de minor. De opleiding is als enige verpleegkundige opleiding Nederland lid van ENM (European Nursing Module). Een netwerk van onderwijs- en zorginstellingen dat uitwisseling op gang brengt met als doel het interculturele bewustzijn te vergroten.

In dit kader kunnen studenten deelnemen aan een uitwisselingsprogramma van twee weken. Per jaar volgen twee tot vier studenten het programma. Ook ontvangt de opleiding twee tot vier buitenlandse studenten per jaar.

Docenten hebben de mogelijkheid zich in het Engels bij te scholen bij de Universiteit Leiden. Jaarlijks maken twee à drie docenten hier gebruik van. De opleiding heeft meerdere contacten in Afrika, Azië, Suriname en Europese landen. Meer intensieve samenwerking heeft de opleiding met ziekenhuizen/opleidingsinstituten in Tanzania, Ghana, Bangkok en Swansea(Wales).

Kortom: de opleiding besteedt aandacht aan internationale oriëntatie. Maar het heeft (nog) weinig 'vlees op de botten'. Het auditteam begrijpt dat en tilt daar voornamelijk niet al te zwaar aan. Immers de opleiding heeft afgelopen jaren aanzienlijk geïnvesteerd in een organisatieverandering en zij is thans nog volop bezig met de ontwikkeling van het nieuwe curriculum. Daar ligt thans haar prioriteit. Terecht, naar het oordeel van het auditteam.

⁹ In het nieuwe curriculum wordt dit verder verhoogd naar 14 contacturen per week.

Docenten

Alle docenten hebben minimaal een hbo-opleiding en een lesbevoegdheid op grond van hun opleiding of de cursus pedagogisch didactische vaardigheden. Beginnende en nieuwe docenten krijgen een ervaren collega als coach. Vrijwel alle docenten hebben ervaring in het werkveld en zes docenten zijn nog werkzaam in de praktijk. De externe oriëntatie blijkt ook uit de deelname van achttien docenten aan activiteiten binnen en buiten de hogeschool. Zo zijn zes docenten betrokken bij de masteropleidingen Advanced Nursing Practice of Fysiotherapie.

Daarnaast is een aantal docenten betrokken bij het post-hbo onderwijs zoals de Opleiding voor Praktijkondersteuner in de huisartsenpraktijk en de opleiding praktijkopleider. Twaalf docenten hebben internationale ervaring.

De docenten voor de trainingen in verpleegtechnische vaardigheden hebben altijd een verpleegkundige achtergrond en zijn BIG-geregistreerd. De trainingen sociale vaardigheden worden gegeven door docenten met een opleiding in omgangskunde, psychologie, pedagogiek of supervisie. De opleiding stimuleert docenten hun deskundigheid te vergroten en te verbreden in relatie tot de opleidingsdoelen. Ook wordt collectieve scholing georganiseerd. In 2011-2012 is er prioriteit gegeven aan: scholing in verpleegkundige methodiek, het leren verzorgen van trainingen verpleegtechnische vaardigheden en het maken van toetsen en onderzoeksvaardigheden. Sinds november 2011 hebben vier docenten een week stage gelopen in het LUMC. Dit zal worden gecontinueerd in het studiejaar 2012-2013.

Onder leiding van de lector Mensen met Chronische Ziekten vindt sinds het studiejaar 2011-2012 (voortgaande) deskundigheidsbevordering plaats van docenten op het gebied van onderzoeksmethodologie. Van de docenten is 57% opgeleid op masterniveau. De opleiding stimuleert docenten een masteropleiding te volgen en steeds meer docenten maken hiervan gebruik van. In september 2011 zijn twee docenten gestart met respectievelijk de masteropleiding Management of Education en de master EBP. Zoals gezegd, één docent is lid van de kenniskring Mensen met Chronische Ziekten en vijf docenten zijn betrokken bij projecten die door het lectoraat zijn geïnitieerd. Eén docent is gepromoveerd. In het ontwikkelplan van de opleiding is als doel geformuleerd dat in 2015 twee docenten gestart zijn met een promotietraject.

Personeel is deskundig, zeer betrokken en enthousiast. De vernieuwing van de organisatie en inhoud van de opleiding heeft wel veel van hen gevraagd en de ontwikkeling van het nieuwe curriculum vraagt nog steeds veel van hen. Dat blijft een aandachtspunt voor het management.

Voorzieningen

De infrastructuur waarvan de opleiding gebruik maakt, is zeer wel voldoende om de uitvoering mogelijk te maken.

Hogeschool Leiden heeft in 2009 de nieuwbouw afgerond. Sindsdien beschikt de opleiding over vijf zeer goed geoutilleerde praktijklokalen. Met de nieuwbouw is ook het aantal collegezalen en theorie-ruimten uitgebreid, voorzien van beamers en whiteboards. Ook zijn er verspreid in het gebouw voldoende studentwerkplekken, waar studenten met hun laptop kunnen inloggen en individueel of in groepjes kunnen leren en werken. Bij de Servicedesk kunnen studenten laptops, beamers en camera's lenen. Daar kunnen zij ook terecht met ict-problemen. Het mediacentrum heeft alle verplichte en aanbevolen literatuur, aanvullende publicaties over het vakgebied verpleegkunde, video- en dvd-materiaal, en abonnementen op relevante tijdschriften en belangrijke databases. Studenten kunnen digitale publicaties ook thuis raadplegen via Blackboard. De opleiding heeft een contactpersoon bij het mediacentrum, die de studenten wegwijs maakt in het mediacentrum en een training geeft in zoekstrategieën.

De opleiding gebruikt Blackboard als informatiekanal en communicatiemedium. Studenten kunnen daar bijvoorbeeld alle inhoudelijke informatie over het curriculum vinden en zaken als reglementen, les- en toetsroosters en roosterwijzigingen. Studieresultaten kunnen studenten online inzien via Osiris en worden besproken in SLB-bijeenkomsten en POP-gesprekken. De communicatie verloopt ook laagdrempelig via informele wegen, waar de opleiding –terecht- veel waarde aan hecht. Alle docenten zijn ook te benaderen via de (hogeschool)mobiele telefoon en via e-mail.

De informatievoorziening voldoet, echter, niet aan de wensen en behoeften van de studenten (en docenten). Studenten en docenten zijn daar niet tevreden over, zo blijkt uit de evaluaties, maar ook uit de gesprekken tijdens de audit. Studenten zijn met name ontevreden over de communicatie vóór de toetsingen, bijvoorbeeld inzake de beoordelingscriteria en over de communicatie na de toetsingen, bijvoorbeeld inzake de inhoudelijke feedback naar aanleiding van de toetsresultaten. In dat verband merkt het auditteam op, dat de opleiding inmiddels de beoordelingskaders aanzienlijk heeft verbeterd en bovendien zogeheten responsiecolleges heeft geïntroduceerd waar de toetsen & beoordelingen inhoudelijk met de studenten worden besproken.

Weging en Oordeel

De Opleiding HBO-V biedt een samenhangend programma aan op bachelor niveau, waarbinnen interactie met het werkveld een belangrijke rol speelt. De beoogde eindkwalificaties heeft de opleiding zodanig uitgewerkt dat zij inderdaad zichtbaar worden in de inhoud en leerdoelen. Dankzij het didactisch concept, waarbij praktijkleren en reflectie centraal staan, is de opleiding erin geslaagd effectieve werkvormen binnen het programma te hanteren. In termen van discipline en werkveldkennis & -ervaring en in termen van didactische bekwaamheid is de kwaliteit van het docententeam voldoende. Internationale oriëntatie en de interactie met het lectoraat verdienen nog wel grote aandacht. Dat laatste mede in verband met de ontwikkeling van de onderzoeksvaardigheden van docenten en studenten en in verband met de beoogde versterking van de onderzoekscomponent / EBP in het nieuwe curriculum dat met ingang van 2013 van start gaat.

Hogeschool Leiden geeft aan de onderhavige bachelor-opleiding een duidelijke richting, een samenhangende structuur en een relevante en veeleisende inhoud. Samen met de grote betrokkenheid van het docententeam, leidt dit bij het auditteam tot het oordeel, dat Hogeschool Leiden met de onderhavige opleiding een bachelor-opleiding in uitvoering heeft genomen die qua onderwijsleeromgeving voldoet aan de eisen die in deze standaard 2 aan de orde zijn. Een kwalificatie 'voldoende' is dan ook gerechtvaardigd, met daarbij de kanttekening, dat de onderzoeksdimensie thans nog niet sterk en nog niet breed genoeg in het programma is verankerd. Iets wat in het vernieuwde curriculum uitdrukkelijk wel het geval zal zijn. Dit geldt, mutatis mutandis ook voor de informatievoorziening aan studenten.

4.3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

Standaard 3: De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting NVAO: Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

De wijze waarop de Opleiding HBO-V het 'Toetsen & Beoordelen' uitvoert, maakt in elke fase van de opleiding manifest welk kennis- en prestatieniveau zij *feitelijk* van haar studenten eist en welk kennis- en prestatieniveau haar studenten *feitelijk* bereiken. Het proces 'toetsen & beoordelen' vormt dan ook de ruggengraat van de opleiding.

A. Systeem van toetsing

Met ingang van september 2011 heeft de opleiding een nieuw toetsbeleid geïmplementeerd. In dit stadium van implementatie van dit nieuwe toetsbeleid kan nog niet op basis van formele evaluatiegegevens worden vastgesteld of de kwaliteitsdoelstelling gehaald worden. Met de opleiding is het auditteam overigens van mening dat de opleiding voldoende randvoorwaarden heeft ingebouwd om de inzichtelijkheid, betrouwbaarheid en validiteit van het toetsen en beoordelen te versterken.

Algemeen kenmerk

Op basis van zijn analyse van de documentatie die het toetsen & beoordelen' beschrijft¹⁰ en op basis van een groot aantal toetsproducten en portfolio's die het auditteam heeft ingezien, constateert het auditteam het volgende.

Alle leerplanonderdelen worden getoetst volgens de criteria die naar het oordeel van het auditteam ~~concreet en specifiek zijn geformuleerd en uitdrukkelijk~~ gerelateerd zijn aan de te toetsen (deel)competenties waar het betreffende leerplanonderdeel op is gericht. Daardoor voorziet het systeem in valide toetsen. Dit is overigens mede dankzij het feit, dat de opleiding de beoogde eindkwalificaties in de competentiekaart heeft uitgewerkt. Iets wat het auditteam onder Standaard 1 reeds meldde.

Toetsvormen

Het auditteam heeft het Toetsplan 2011-2012 en een groot aantal toetsen (uit jaar 1 t/m 4) en portfolio's bestudeerd en daaruit komt het volgende (positieve) beeld naar voren.

De toetscommissie stelt jaarlijks een toetsplan op en de (clusterbrede) examencommissie stelt het vervolgens vast. Kennis, vaardigheden en houding worden geïntegreerd en afzonderlijk getoetst en de beroepspraktijk speelt een nadrukkelijke rol in de toetsing. Toetsvormen hebben een grote mate van authenticiteit en zijn zeer gevarieerd: kennistoetsen, PGO-toetsen, beroepsproducten, leerprocesverslagen, reflectieverslagen, presentaties, simulatietoetsen, vaardigheidstoetsen (VPP en SOVA), self- en peerassessment, referaten, praktijktoetsen.

¹⁰ "Toetsbeleid Opleiding tot Verpleegkundige 2011-2012", "Toetsplan 2011-2012", OER, Studiegids, "Plan van aanpak toetscommissie 2011-2012", "Toetshandboek opleiding Verpleegkunde 2012-2013"

Bij PGO-toetsen wordt getoetst op het niveau van toepassen van kennis en inzicht, hierbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van casuïstiek. In de propedeuse worden de vaardigheden integratief getoetst door middel van simulatietoetsen. Hierbij moeten studenten een verpleegtechnische vaardigheid in combinatie met sociaal-communicatieve vaardigheden laten zien in een patiëntensimulatie.

In het 2^e jaar worden de verpleegtechnische vaardigheden en de sociaal-communicatieve vaardigheden gescheiden getoetst in een praktijktoets (SOVA) en zogeheten stationstoetsen (VPP). Het projectonderwijs leidt tot een beroepsproduct, zoals een verpleegplan, een preventieplan of een adviesnota. Het project wordt afgesloten met een presentatie.

Het leerproces van de student en het samenwerkingsproces worden getoetst door middel van leerprocesverslagen en reflectieverslagen als onderdeel van het projectonderwijs, de stage en het beroepsvaardigheidsonderwijs.

In de PGO-groepen, projectgroepen, stagevoorbereiding en de simulatietrainingen krijgen studenten tussentijds feedback op hun functioneren van groepsgenoten (mondeling en via peer assessment formulieren) en van docenten. De feedback wordt opgenomen in het portfolio en/of verwerkt in een verslag. Een goede zaak, vindt het auditteam. Immers door studenten feedback te laten geven op elkaar worden zij zich beter bewust van de door de opleiding gehanteerde criteria. Aldus houden de studenten de regie over hun leerproces en spelen zij een actieve rol in de evaluatie. Een voorbeeld hiervan is het projectonderwijs waarbinnen studenten een evaluatie schrijven van het groepsproces, tussentijds en aan het eind, aangevuld met een individuele reflectie op de persoonlijke leerdoelen, waarna nieuwe leerdoelen worden geformuleerd. Hiermee wordt ook meeliftgedrag uitgezuiverd.

Tijdens het praktijkleren krijgen studenten regelmatig feedback van de praktijkbegeleider en de begeleidende docent. Voor alle varianten geldt dat per praktijkleerperiode van 10 of 20 weken halverwege een formatieve beoordeling plaatsvindt.

Voor alle schriftelijke toetsen worden inzagemomenten ingeroosterd. De toetsen worden in hoofdzaak afgenomen in de laatste twee weken van een onderwijsperiode. De herkansing van een toets volgt altijd in de aansluitende onderwijsperiode.

Kwaliteitsborging

De opleiding, heeft de kwaliteitsborging thans goed geregeld, via drie sporen: (1) examencommissie & toetscommissie (2) betrokkenheid werkveld en (3) deskundigheid docenten.

1. Met ingang van 1 februari 2012 is in het cluster Zorg een clusterbrede **examencommissie** ingesteld, waarmee de examencommissies van de opleidingen zijn opgeheven. Binnen de clusterbrede examencommissie wordt gewerkt met kamers en dus ook met een Kamer Verpleegkunde. De examencommissie ziet toe op het opstellen en uitvoeren van het toetsplan van de opleiding. Zij richt zich daarbij op alle elementen van de toetscyclus: ontwerp, constructie, afname, beoordelingen en evaluatie. Het toetsplan wordt uiteindelijk formeel vastgesteld door de examencommissie. Hiertoe heeft de examencommissie structureel overleg met de toetscommissie en structureel overleg met de onderwijsmanagers. Daarnaast vindt periodiek een driehoeksoverleg plaats tussen de examencommissie (de kamer Verpleegkunde), toetscommissie en onderwijsmanagers.

In het 2011-2012 heeft de examencommissie één keer een steekproef uitgevoerd om de kwaliteit van de toetsen en de toetscyclus te controleren en te borgen. Het voornemen van de examencommissie is om dit minimaal twee keer per jaar te gaan doen. Eveneens stelt de examencommissie regels vast voor de goede voortgang van zaken tijdens toetsen en tentamens. Ten slotte stelt de examencommissie op voordracht van de onderwijsmanagers de examinatoren vast.

In het studiejaar 2011-2012 heeft de examencommissie prioriteiten gelegd bij het scheiden van de rol van begeleider en beoordelaar in de differentiatiefase, het invoeren en toezien op het 4-ogen beleid bij de beoordeling van de stage/ leerwerkperioden, het opstellen en vaststellen van het profiel van examinator praktijkleren, het opstellen en vaststellen profiel examinator in de praktijk en het aanpassen van het toetsinzage reglement.

Sinds het studiejaar 2010-2011 legt de examencommissie jaarlijks in een jaarverslag verantwoording af van haar activiteiten. Tot op heden bevatten deze jaarverslagen nog geen kwalitatieve feedback op de inrichting en uitvoering van het proces van toetsen & beoordelen en evenmin een eigen oordeel over de kwaliteit van de abiturienten. Het auditteam pleit ervoor in de volgende jaarverslagen dit type kwalitatieve en daardoor beleidsrijke informatie op te nemen.

De toetscommissie heeft tot taak de kwaliteit van de toetsing te handhaven en te verbeteren. Voorts ziet zij toe op de uitvoering van het toetsbeleid. Dit doet zij door te adviseren over het ontwerp, de afname en de beoordeling, door te controleren of de toetsen voldoen aan de gestelde kwaliteitscriteria en door verbeterprocessen te initiëren. De toetscommissie is in 2011-2012 door een deskundige van het cluster Educatie gecoacht in het uitvoeren van haar taken en verantwoordelijkheden. In het studiejaar 2011-2012 is prioriteit gelegd bij het opstellen van een Toetshandboek, kwaliteitsverbetering van de schriftelijke kennis- en PGO-toetsen in de propedeuse en in het 2e jaar en bij het ontwikkelen van beoordelingsformulieren. De toetscommissie heeft een 'on the job' scholing gevolgd gericht op het beoordelen van toetsen en het geven van feedback op de kwaliteit van toetsen.

De toetscommissie beoordeelt alle toetsen conform de toetscyclus, met behulp van de kwaliteitscriteria voor toetsen en de statistische analyses door het Interfacultair Centrum voor Lerarenopleiding – Onderwijsontwikkeling en Nascholing (ICLON). Op basis hiervan worden de toetsen bijgesteld. De beoordeling van toetsen door de toetscommissie wordt vastgelegd op feedbackformulieren.

2. Bij toetsen en beoordelen werkt de opleiding samen met het **werkveld**. Praktijkbegeleiders beoordelen het functioneren van de student en diens competentieontwikkeling in de praktijk. Daarnaast zijn zij medebeoordelaar van het portfolio dat de student gedurende de praktijkleerperiode bijhoudt. Hun oordeel weegt mee als een advies. De opleiding stelt het definitieve oordeel vast.

Aan het einde van elke praktijkleerperiode vindt een summatieve beoordeling plaats door de praktijkbegeleider en de begeleidende docent. In de differentiatiefase vindt de summatieve beoordeling plaats door de praktijkbegeleider en een onafhankelijke beoordelaar (examinator). De opleiding blijft eindverantwoordelijk voor de beoordeling van elke praktijkleerperiode. Voorts maakt de opleiding geregeld gebruik van verpleegkundigen uit het werkveld voor de beoordeling van vaardigheidstoetsen. Ook is het werkveld actief betrokken bij het formuleren en beoordelen van de onderzoeksopdrachten in de minoren "Zorgvernieuwing" en "Kwaliteit en innovatie".

3. In 2006 hebben alle **docenten** een cursus competentiegericht toetsen gevolgd, verzorgd door het ICLON. In het najaar van 2011 hebben bijna alle docenten een scholing toetsconstructie gevolgd, verzorgd door het cluster Educatie van Hogeschool Leiden. De kwaliteit van toetsen en beoordelen wordt tevens geborgd via een systeem van intercollegiaal overleg. Vooraf en tijdens een project (binnen de integrale leerlijn) worden de projectopdracht, beoordelingscriteria en de wijze van beoordelen geëvalueerd door de tutoeren. In het beroepsvaardighedenoverleg worden de beoordelingscriteria voor de simulatietoets, de praktijktoets (SOVA) en de zogeheten stationstoetsen (VPP) vooraf met elkaar besproken.

In het SLC-overleg wordt aan de hand van casuïstiek de begeleiding bij en de beoordeling van producten uit de differentiatiefase besproken. Discussies over de wijze van hanteren van de beoordelingscriteria leiden indirect tot het verbeteren van de beoordelingsdeskundigheid van docenten. Door gerichte feedback van de toetscommissie aan docenten over de toetsen krijgen docenten inzicht in de kwaliteit van de door hun geconstrueerde toetsvragen.

Het afstuderen

Het gerealiseerd eindniveau wordt bereikt in de laatste twee semesters van het majorgedeelte van de opleiding. Onderstaand schema laat zien op welk niveau de student de 12 kerncompetenties, behorende bij de vijf beroepsrollen, minimaal moet afsluiten om aan te tonen dat hij een startbekwame verpleegkundige is.

Rol	Kerncompetentie	Vereist niveau
Zorgverlener	1. Verlenen van professioneel verantwoorde zorg op maat aan zieken, gehandicapten en stervenden. 2. Toepassen van primaire, secundaire en tertiaire preventie. 3. Op basis van programmatische aanpak advies, informatie en voorlichting geven aan individuen en groepen t.b.v. gezonde leefstijl.	D-niveau
Regisseur	4. Coördineren van verpleegkundige zorg. 5. Coördineren van activiteiten die passen bij de doelen van een primair, secundair of tertiair preventieprogramma.	D-niveau
Ontwerper ¹¹	6. Meewerken aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's. 7. Bijdragen leveren aan tot het tot stand komen van verpleegbeleid. 8. Participeren in het ontwerpen van kwaliteitszorg op afdelingsniveau.	Zie voetnoot 10
Coach ¹⁰	9. Verpleegkundigen en verzorgenden helpen en steunen bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies. 10. Stagiaires, collega verpleegkundigen en verzorgenden steunen in hun professionele identiteit door hen met raad en daad terzijde te staan.	Zie voetnoot 10
Beroeps beoefenaar ¹⁰	11. Vervullen van een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn. 12. Actief meewerken aan bevordering van de deskundigheid van de beroepsgroep	Zie voetnoot 10

De beroepspraktijk staat centraal als context voor het aanbieden van onderwijs. In de praktijk zal de student moeten laten zien dat hij het vereiste niveau van de kerncompetenties heeft bereikt.

¹¹ Van de competenties 6 t/m 12 moet de student er ten minste 2 op D-niveau beheersen en de overige ten minste op C niveau. Blijkens de nieuwe competentiematrix zal de niveau-indeling A t/m D veranderen in een niveau indeling 1, 2 en 3. Studenten in het nieuwe curriculum zullen alle competenties moeten beheersen op het hoogste niveau, in casu niveau 3.

De opleiding en de praktijk zien de rollen van zorgverlener en regisseur als kernrollen van het verpleegkundig beroep, zij vormen de essentie van het primaire verpleegkundige proces. Daarom moet de student alle kerncompetenties behorende bij de rollen van zorgverlener en regisseur op niveau D afsluiten. In de praktijk blijkt dat de meeste studenten de kerncompetenties van de rol van ontwerper ook op D-niveau afsluiten.

Zowel de opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Leiden als de praktijk vindt de gestelde eisen voldoende waarborg bieden voor het aantonen van het gerealiseerd eindniveau.

Het C-niveau wordt door de praktijk als voldoende gezien voor de beginnende beroepsbeoefenaar. De student kan zich als beginnend beroepsbeoefenaar verder ontwikkelen in de praktijk. Ook het auditteam is van mening, dat niet verwacht kan worden, dat de afgestudeerde direct *alle* competenties volledig op niveau D beheerst. Hij gaat er van uit, dat de verpleegkundige de competenties bij zijn rol als coach, ontwerper en beroepsbeoefenaar pas ten volle beheerst als hij of zij een aantal jaren praktijkervaring heeft opgedaan.

In het laatste jaar van de majorfase loopt de student stage of werkt als "dualer" / "deeltijder" in de beroepspraktijk, afgewisseld met lesdagen op school. Het product van deze fase is het portfolio. De student maakt aan het begin van de stage/werksituatie een Competentie Ontwikkel Plan (COP), waarin hij beschrijft welke competenties hij op welk niveau, op welke wijze, en wanneer wil behalen. De studieloopbaancoach, de praktijkopleider en medestudenten geven de student feedback op het plan. Voor het verwerven van de competenties op B en C-niveau zijn opdrachten geformuleerd. Voor iedere opdracht zijn criteria geformuleerd, die het te bereiken niveau moet garanderen. Die criteria zijn, naar het oordeel van het auditteam helder en valide.

Voor het verwerven van competenties op D-niveau zijn geen opdrachten geformuleerd; de student zal dan zelf de eigen opdracht formuleren. Hij selecteert zelf beroepssituaties waarmee hij dit niveau kan aantonen. Beroepssituaties zijn situaties waarin verpleegd wordt en waarbij niet alleen aandacht is voor de persoon van de zorgvrager, maar waarbij ook de context in de meest ruime zin betrokken is. Het gaat daarbij om zowel factoren van de zorgvrager, de verpleegkundige/ professional als omgevingsfactoren op macro- en mesoniveau. Na analyse van de beroepssituatie formuleert hij een eigen opdracht met daarbij geformuleerde evaluatiecriteria. De studieloopbaancoach geeft feedback op de evaluatiecriteria. Op de beoordelingsformulieren voor het D-niveau zijn algemene criteria geformuleerd, waaraan voldaan moet worden. Ook deze criteria zijn, naar het oordeel van het auditteam, inzichtelijk en valide

In het portfolio verzamelt de student bewijsmateriaal om aan te tonen, dat de competenties op het juiste niveau zijn behaald. Dat kunnen werkrapportages uit de praktijk zijn (bv. 360 graden feedback), schriftelijke opdrachten per competentie (bv. geïntegreerd verpleegplan, een adviesnota, een coachplan) en reflectieverslagen. De student wordt beoordeeld aan de hand van het portfolio. Voor het portfolio is een verplichte structuur en inhoud opgesteld.

Per opdracht (niveau B en C) en voor niveau D zijn thans passende, hanteerbare en voor studenten inzichtelijke beoordelingsformulieren ontwikkeld. De functie van de beoordelingsformulieren is tweeledig: beoordeling en niveaubewaking. De beoordeling van de opdrachten vindt binnen de hogeschool plaats door een door de examencommissie aangestelde examiner. De praktijk beoordeelt de competentieverwerving in de praktijk met behulp van de competentiekaart. De beoordeling wordt ingevuld op de beoordelingsformulieren en de competentiekaart.

De eindverantwoordelijkheid voor de beoordeling van het portfolio ligt bij de opleiding. Indien er een verschil in beoordeling is wordt een onafhankelijke examiner aangesteld door de examencommissie.

Het auditteam is van mening, dat de afstudeerfase in termen van opdrachten, toetsen en beoordelen professioneel is opgezet. Een belangrijke kanttekening betreft de structuur van de portfolio's. De opbouw van de portfolio's is niet gestroomlijnd volgens een vast patroon en daardoor zijn de portfolio's moeilijk toegankelijk, in ieder geval voor buitenstaanders zoals de leden van het panel. Daar zal de opleiding nog extra maatregelen moeten nemen die leiden tot één vast en transparant format, inzichtelijk voor studenten, de docenten en buitenstaanders.

B. Gerealiseerde eindkwalificaties

Het auditteam merkt op, dat de opleiding ~~een goed~~ thans beoordelingskaders hanteert waarin zij de functie en reikwijdte van de vereiste afstudeerwerkstukken helder heeft vastgelegd op een wijze die past bij het bachelor niveau, en waarin zij voorts de inhoudelijke en formele criteria zorgvuldig specificeert. In dat opzicht zijn de beoordelingskaders die de opleiding sinds kort hanteert, aanzienlijk beter en scherper dan de kaders die zij voorheen gebruikte.

Voor de beoordeling van het gerealiseerde niveau heeft het auditteam 25 werkstukken (deels uit cohort 2011, deels uit cohort 2012) beoordeeld.¹² Het resultaat van die beoordeling was, dat het auditpanel 23 werkstukken als ten minste voldoende beoordeelde en 2 werkstukken als onvoldoende. Die twee werkstukken waren uit het cohort 2011.

De voldoende beoordeelde werkstukken zijn qua probleemstelling en onderzoeksaanpak aanvaardbaar. Overigens verwacht het auditteam dat het niveau van de eindwerkstukken van de studenten hoger zal zijn als de implementatie van het nieuwe curriculum en het herziene toetsbeleid volledig hun beslag hebben gekregen. In dit opzicht beveelt het auditteam aan het lectoraat actief te betrekken bij *de uitvoering* van de onderzoeksleerlijn en bij de beoordeling van de eindwerkstukken. De afstudeerprojecten zouden ook meer verbonden kunnen worden aan de onderzoeklijnen van het lectoraat, wat ook een positief effect zal hebben op de kennisontwikkeling van de studenten. Meer in het algemeen is het auditteam van oordeel dat de verhoging van de kwaliteit van de door de studenten uit te voeren onderzoeken de niet aflatende aandacht van de opleiding verdient.

¹² Cohort 2011: 9 werkstukken en portfolio's; cohort 2012: 16 werkstukken en portfolio's.

Weging en Oordeel

Toetsing

De huidige praktijk kent een grote variëteit aan toetsvormen die telkens corresponderen met de aard van de te toetsen competenties. Ook worden in de toetsing, en dan met name in de gespecificeerde beoordelingscriteria, de focus en het niveau van de opleiding zichtbaar.

In september 2011 is een belangrijke herziening van het beleid m.b.t. het toetsen en beoordelen geïmplementeerd, met een grote nadruk op de versterking van de kwaliteitsborging teneinde de validiteit, transparantie en betrouwbaarheid van het proces te bevorderen. Alle toetsen doorlopen nu een evaluatieve toetscyclus vanaf uitgangspunten, ontwerp en constructie tot en met afname en beoordeling. Dit heeft reeds geresulteerd in vernieuwde beoordelingskaders, die inderdaad in termen van validiteit en transparantie duidelijk beter zijn dan de kaders die de opleiding tot voor kort nog gebruikte. In 2012 heeft een verdere verbetering van het beoordelingskader plaatsgevonden op basis van de PDCA-cyclus.

Het herziene beleid is nog niet ten volle geïmplementeerd. Het auditteam volstaat dan ook met een 'voldoende' voor dit onderdeel van deze standaard.

Gerealiseerde eindkwalificaties

Met betrekking tot het tweede aspect van deze standaard ('gerealiseerde eindkwalificaties') geldt, dat de eindwerkstukken qua onderzoeksvraagstelling en onderzoeksopzet aanvaardbaar zijn, maar toch nog niet het ambitieuze niveau bereiken van de eigen HBO-V opleidingsdoelen. Het auditteam kwalificeert het eindniveau (de gerealiseerde eindkwalificaties) als 'voldoende'. Het eindoordeel over deze standaard is dan ook: voldoende. Overigens is het auditteam van mening, dat de afstudeerprojecten ook meer verbonden zouden moeten worden aan de onderzoekslijnen van het lectoraat, wat ook een positief effect zal hebben op de kennisontwikkeling van de studenten.

5. ALGEMEEN EINDOORDEEL

Algemene conclusie

De opleiding Verpleegkunde van Hogeschool Leiden biedt een ~~goed~~ en helder gestructureerd programma aan dat direct aansluit op de betreffende set landelijk vastgestelde generieke en vakspecifieke eindkwalificaties. De opleiding zoekt haar kracht in (i) de hechte banden met de beroepspraktijk in de regio, (ii) het sterke accent op valide assessments in authentieke situaties, en (iii) de centrale positie van praktijkopdrachten, gericht op de ontwikkeling en verdieping van de beroepscompetenties. Deze kenmerken kunnen gerealiseerd worden met een goed samengesteld docententeam. Blijkens de opzet van het nieuwe curriculum raken de doelstelling, inhoud en werkvormen van het programma en het systeem van toetsen & beoordelen steeds meer uitgebalanceerd.

Het auditteam is van oordeel, dat de opleiding verpleegkundigen op bachelor niveau opleidt die hun beroep kunnen uitoefenen op een wijze die tegemoetkomt aan de hoge eisen van het werkveld.

Advies m.b.t. accreditatie

Gelet op de kwaliteit van de opleiding, is het auditteam van mening, dat de Opleiding HBO-V van Hogeschool Leiden in aanmerking komt voor een accreditatie voor een periode van zes jaar.

6. AANBEVELINGEN

1. Het auditteam is van mening, dat de afstudeerfase in termen van opdrachten, toetsen en beoordelen professioneel is opgezet. Een belangrijke kanttekening betreft de structuur van de portfolio's. De opbouw van de portfolio's is niet gestroomlijnd volgens een vast patroon en daardoor zijn de portfolio's moeilijk toegankelijk, in ieder geval voor buitenstaanders zoals de leden van het panel. Daar zal de opleiding nog extra maatregelen moeten nemen leiden tot één vast en transparant format, inzichtelijk voor studenten, docenten en buitenstaanders en dan bij voorkeur digitaal.
2. De eindwerkstukken zijn qua probleemstelling en onderzoeksanpak aanvaardbaar. Overigens verwacht het auditteam dat het niveau van de eindwerkstukken hoger zal zijn als de implementatie van het nieuwe curriculum en het herziene toetsbeleid volledig hun beslag hebben gekregen. In dit opzicht beveelt het auditteam aan het lectoraat actief te betrekken bij *de uitvoering* van de onderzoeksleerlijn en bij de beoordeling van de eindwerkstukken. De afstudeerprojecten zouden ook meer verbonden kunnen worden aan de onderzoeklijnen van het lectoraat, wat ook een positief effect zal hebben op de kennisontwikkeling van de studenten. Meer in het algemeen is het auditteam van oordeel dat de verhoging van de kwaliteit van de door de studenten uit te voeren onderzoeken de niet aflatende aandacht van de opleiding verdient.
3. Het auditteam acht de structuur van SLB & SLC zeer wel passend bij de doelstellingen van de opleiding en de behoeften van de studenten. Maar het auditteam is met de opleiding van mening dat in de uitvoering SLB en SLC onvoldoende op elkaar aansluiten. Daardoor is de effectiviteit niet optimaal. Voorts geeft het auditteam de opleiding dringend in overweging SLB en SLC voor de duale studenten meer in overeenstemming te brengen met de specifieke situatie van die studenten die immers een groot deel van hun tijd reeds werkzaam zijn.
 - In dit verband wijst het auditteam er ook op, dat het onderwijsrendement al geruime tijd uitzonderlijk laag is. De analyse die de opleiding heeft verricht naar mogelijke oorzaken, is nog niet afgerond. Het auditteam acht het noodzakelijk en urgent deze analyse zo spoedig mogelijk af te ronden met daarbij het advies expliciet te onderzoeken of het beroepsbeeld van de studenten wel helder en reëel is.
4. De kwaliteit van buitenschools leren is voor de opleiding object van aanhoudende zorg. Wat tijdens de audit uit de gesprekken over het buitenschools leren bleek, is dat de opleiding daar reeds veel in investeert. In dit verband geeft het auditteam de opleiding in overweging samen met de zusteropleidingen een plan van aanpak op te stellen leidend tot certificering van stageplaatsen als een belangrijk onderdeel van een nog te ontwikkelen kwaliteitssysteem, waarbij het buitenschools leren aan (landelijk overeen te komen) eisen dient te voldoen.
5. In het kader van de kwaliteitsbewakende rol van de examencommissie acht het auditteam het van belang dat de examencommissie op korte termijn een onderzoeksagenda opstelt waarin zij aangeeft welke onderwerpen die rechtstreeks verband houden met de kwaliteitsbevordering van het toetsen & beoordelen, zij in 2013 en 2014 ter hand zal nemen. Het gaat dan om pro-actieve maatregelen. Bijvoorbeeld (1) scholing, training en begeleiding en (2) ontwikkeling en/of ter beschikking stellen van ondersteunend materiaal zoals handboeken, matrijzen, referentiekaders e.d. Het gaat ook om reactieve maatregelen. Bijvoorbeeld (1) steekproeven, (2) specifiek gericht kwalitatief onderzoek, (3) kwalitatieve feedback en (4) klachtanalyse.

6. Sinds het studiejaar 2010-2011 legt de examencommissie jaarlijks in een jaarverslag verantwoording af van haar activiteiten. Tot op heden bevatten deze jaarverslagen nog geen kwalitatieve feedback op de inrichting en uitvoering van het proces van toetsen & beoordelen en evenmin een eigen oordeel over de kwaliteit van de abiturienten. Het auditteam pleit ervoor in de volgende jaarverslagen dit type kwalitatieve en daardoor beleidsrijke informatie op te nemen.

BIJLAGE I Scoretabel

Score tabel hbo bachelor-opleiding HBO-V voltijd / deeltijd / dual	
Standaard	Oordeel
Standaard 1. De beoogde eindkwalificaties	Voldoende
Standaard 2. Onderwijsleeromgeving	Voldoende
Standaard 3. Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	Voldoende
Algemeen eindoordeel	Voldoende

BIJLAGE II Specifieke eindkwalificaties HBO-V

Competentiekaart

Competentiekaart HBO-V Hogeschool Leiden		
Naam student:	Studentnr:	Datum tussenbeoordeling/eindbeoordeling*:
Praktijkleerperiode*: Stage1 (vt/dt/du); Stage2 (vt/du)/Werksituatie1(dt); Stagevervangend project (vt)/Werksituatie 2 (dt/du) Stage 3/Werksituatie 3; Stage 4/ Werksituatie 4; Stage 5 / Werksituatie 5		Zorginstelling:
Setting: AGZ/GGZ/MGZ*		
Doelgroep: chronisch / klinisch / geriatrisch / verstandelijk beperkt / psychiatrisch / kraam / kind – jeugd*		Handtekening student:
Na(e)m(en) begeleiders praktijk + handtekening:		Naam SLC (geldt alleen voor differentiatie) + handtekening:

Hbo-elsen (hbo-standaard en Dublin-descriptoren)	Vakbekwaamheid	Samenwerken (Sociaal communicatieve bekwaamheid)	Oordeelsvorming (kritisch denken, creatief)	Effectieve Leerhouding	Reflecteren		
Rollen en kerncompetenties							
Rol zorgverlener							
1.1 Verlenen van professioneel verantwoorde zorg op maat aan zieken, gehandicapten en stervenden	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*		
1.2 Toepassen van primaire, secundaire en tertiaire preventie	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
1.3 Op basis van programmatische aanpak informatie, voorlichting en advies geven aan individuen en groepen ten behoeve van een gezonde leefstijl	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
Rol regisseur							
2.1 Coördineren van verpleegkundige zorg	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
2.2 Coördineren van activiteiten die passen bij de doelen van een primair, secundair of tertiair preventieprogramma	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
Rol ontwerper							
3.1 Meewerken aan de ontwikkeling en vaststelling van nieuwe zorgprogramma's	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
3.2 Bijdrage leveren aan het tot stand komen van verpleegbeleid	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
3.3 Participeren in het ontwerpen van kwaliteitszorg op afdelingsniveau	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
Rol coach							
4.1 Andere verpleegkundigen en verzorgenden helpen en steunen bij het uitvoeren van de vastgestelde taken en functies.	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
4.2 Stagiaires, collega-verpleegkundigen en –verzorgenden steunen in hun professionele identiteit door hen met raad en daad ter zijde te staan	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
Rol beroepsbeoefenaar							
5.1 Vervullen van een actieve rol in de vernieuwing van het beroep en het bevorderen van het beroepsbewustzijn	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				
5.2 Actief meewerken aan de bevordering van de deskundigheid van de beroepsgroep	A / B / C / D*	A / B / C / D*	A / B / C / D*				

	VAKBEKWAAMHEID	SAMENWERKEN (sociaal communicatieve bekwaamheid)	ORDEELSVORMING (kritisch denken, creatief)	EFFECTIEVE LEERHOUDING	REFLECTEREN
>	<ul style="list-style-type: none"> Handelt zonder de situatie te analyseren. Is afhankelijk van de begeleider bij het bepalen van de activiteiten. Verantwoordt niet waarop het handelen is gebaseerd en vraagt hier niet naar Heeft voortdurend inhoudelijke ondersteuning nodig bij het uitvoeren van de activiteiten 	<ul style="list-style-type: none"> Geeft op vraag van begeleider observaties door Betrokt de belangen van de zorgvrager niet in het handelen Communiqueert alleen na aansporing van de begeleider Weet niet wie vanuit welke verantwoordelijkheid handelt 	<ul style="list-style-type: none"> Moet attent gemaakt worden op verschillende persoonlijke, ethische, sociaal-maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten in verpleegsituaties Merkt geen veranderingen op in aspecten van werksituaties Komt niet met ideeën Banadert werksituaties vanuit intuïtie 	<ul style="list-style-type: none"> Komt alleen tot een plan na aanwijzingen van de begeleider en stelt zich passief op Moet aangespoord worden om de praktijkopdrachten uit te voeren Heeft veel begeleiding nodig om de opdrachten in de beschikbare tijd af te ronden Integreert feedback niet of beperkt in het leerproces Moet door begeleider gemotiveerd worden 	<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordt "hoe en waarom" van handelen niet Benoemt niet de effecten van eigen gedrag op anderen en gedrag van anderen op zichzelf Evalueert ervaringen niet en wacht op taakopdrachten Bekijkt probleem vanuit één invalshoek
⊖	<ul style="list-style-type: none"> Voert de kerncompetentie uit in weinig complexe situaties Voert de kerncompetentie volgens protocol of aanwijzingen (b.v. criteria opdracht) uit Stelt vragen over het verpleegkundig handelen vanuit een theoretisch kader Geeft grenzen eigen deskundigheid aan Voert in overleg met en na uitleg van begeleider zelfstandig activiteiten uit 	<ul style="list-style-type: none"> Geeft observaties door aan begeleider Houdt rekening met de belangen van de zorgvrager Communiqueert adequaat met zorgvrager en begeleider Vraagt na wat tot verantwoordelijkheid verpleegkundige in opleiding behoort 	<ul style="list-style-type: none"> Vraagt naar de betekenis van persoonlijke, ethische, sociaal-maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten bij het verlenen van zorg Merkt veranderingen op in aspecten van werksituaties en vraagt naar de betekenis hiervan voor het handelen Komt met (vernieuwend) ideeën Overlegt met begeleider hoe een verpleegsituatie ingeschat moet worden 	<ul style="list-style-type: none"> Kan een planning van het leerproces maken en voert deze met ondersteuning van de begeleider uit Kent eigen grenzen en vraagt hulp indien nodig Onderkent consequenties eigen keus, maar neemt hiervoor nog niet altijd de verantwoordelijkheid Vraagt naar feedback en kan dit met ondersteuning integreren in het leerproces Is nieuwsgierig naar nieuwe ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordt na doorvragen van begeleider "hoe en waarom" van handelen Benoemt de effecten van gedrag van anderen op zichzelf en vraagt feedback aan anderen over eigen gedrag Vergaart onder begeleiding kennis en evalueert ervaringen Stelt na doorvragen van begeleider vast welke persoonsgebonden factoren van invloed zijn op het handelen
⊕	<ul style="list-style-type: none"> Analyseert benodigde kennis, vaardigheid en attitude in verpleegsituaties en handelt hiernaar Bepaalt eigen deskundigheid in een verpleegsituatie en schakelt indien nodig de juiste deskundigen in Handelt effectief, efficiënt en veilig Voert de activiteiten zelfstandig uit volgens plan en legt verantwoording af over het handelen 	<ul style="list-style-type: none"> Heeft een professionele inbreng in overdracht en werkoverleg Houdt rekening met de belangen van de zorgvrager en de collega's Communiqueert adequaat met zorgvrager, begeleider, verpleegkundig team en andere disciplines m.b.t. de uitvoering van de zorg Handelt vanuit toegekende verantwoordelijk en bevoegdheid verpleegkundige discipline en vraagt dit na m.b.t. andere disciplines 	<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met enkele persoonlijke, ethische, sociaal-maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten bij het interpreteren van de gegevens van uiteenlopende werksituaties en handelt hiernaar Merkt veranderingen op in aspecten van werksituaties en handelt hier na overleg met de begeleider naar Komt met een eenvoudig plan voor vernieuwing Maakt gebruik van het verpleegplan en -dossier en behandelde theorie verpleegsituaties in te schatten 	<ul style="list-style-type: none"> Structureert, plant en stuurt het eigen leerproces met geringe begeleiding Bewaakt in overleg met de begeleider eigen grenzen van deskundigheid en verantwoordelijkheid Draagt de consequenties van eigen keuzes in de meerderheid van de gevallen Vraagt naar feedback en integreert dit zelfstandig in het leerproces Staat open voor (nieuwe) ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> Verantwoordt "hoe en waarom" van handelen met gebruikmaking van meerdere theorieën en modellen Is zich bewust van effecten van handelen op zichzelf en anderen en houdt hier rekening mee Vergaart zelfstandig kennis, evalueert ervaringen en verwerkt de uitkomsten onder begeleiding in een nieuwe aanpak
⊖	<ul style="list-style-type: none"> Analyseert benodigde kennis, vaardigheid en attitude in complexe verpleegsituaties en handelt hiernaar Plant de activiteiten zelfstandig en voert deze activiteiten uit en legt verantwoording af over het handelen Waarborgt kwaliteit van het verpleegkundig handelen Verantwoordt haar handelen vanuit de laatste evidence-based ontwikkelingen binnen het vakgebied Ontwikkelt nieuwe werkwijzen ter verbetering van bestaande methoden en technieken 	<ul style="list-style-type: none"> Initieert overlegsituaties en heeft een professionele inbreng in uiteenlopende (multi)disciplinaire overleggen Betrokt de beroepscontext bij samenwerken en houdt rekening met individuele belangen Communiqueert adequaat in uiteenlopende werksituaties Handelt vanuit toegekende verantwoordelijkheid en bevoegdheid 	<ul style="list-style-type: none"> Houdt rekening met de verschillende persoonlijke, ethische, sociaal-maatschappelijke en wetenschappelijke aspecten bij het interpreteren van de gegevens van uiteenlopende werksituaties en handelt hiernaar Merkt veranderingen in de aspecten van de werksituaties op en past zijn handelen hierop aan Komt met uitvoerbare plannen voor vernieuwing Maakt gebruik van meerdere beschikbare informatiebronnen om werksituaties in te schatten. 	<ul style="list-style-type: none"> Structureert, plant en stuurt zelfstandig het eigen leerproces en vraagt tijdig om ondersteuning Bewaakt eigen grenzen van deskundigheid en verantwoordelijkheid Draagt de consequenties van eigen keuzes Verwerkt feedback in het eigen handelen Motiveert zichzelf Werkt mee aan nieuwe ontwikkelingen 	<ul style="list-style-type: none"> Gebruikt theoretisch kader voor analyse verpleeg- en samenwerkingsituaties Confronteert anderen met de effecten van hun gedrag, is zich bewust van effect van eigen gedrag op anderen en houdt hier rekening mee Vergaart vanuit analyse zelfstandig kennis, evalueert ervaringen en verwerkt uitkomsten in een nieuwe aanpak Stelt vast welke factoren uit de persoons- en beroepscontext van invloed zijn op het handelen.

¹ Als de stage een omvang heeft van 5 weken dan is het criterium: voert de competentie uit in de minst complexe situaties

BIJLAGE III Schematisch overzicht programma HBO-V

Voltijd opleiding Verpleegkunde			
Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Jaar 1			
Algemene gezondheidszorg	Geestelijke gezondheidszorg	Praktijkleren	Maatschappelijke gezondheidszorg
Integraal 1 <i>algemene gezondheidszorg</i> Project: het verpleegplan	Integraal 2 <i>geestelijke gezondheidszorg</i> Project: Best practise	Stage 1 Rol van Zorgverlener Verpleegplan & Preventieplan Reflectie & referaat	Integraal 3 <i>maatschappelijke gezondheidszorg</i> Project: Overgewicht
Conceptueel 1 Verpleegkunde 1&2, MB 1&2, Chronisch zieken	Conceptueel 2 MB 3&4, SW2, Psychiatrie, Geriatrie		Conceptueel 3 MB 5&6, SW1, Recht
Beroepsvaardigheden VPP Basale verpleegkundige vaardigheden	Beroepsvaardigheden VPP Basale verpleegkundige vaardigheden		Beroepsvaardigheden VPP Basale verpleegkundige vaardigheden
SOVA Luisteren vaardigheden	SOVA Instructie & voorlichting		SOVA Gesprekstechnieken
SLB 1 Studeren	SLB 2 Persoonlijke kwaliteiten	SLB 3 Presenteren & samenwerken	SLB 4 Persoonlijke ontwikkeling
Jaar 2			
Coördinatie van Zorg	Praktijkleren	Praktijkleren	Kwaliteit van Zorg
Integraal 4 <i>coördinatie van zorg</i> Project: Multidisciplinair samenwerken	Stage 2 Rol van Zorgverlener Verpleegplan, Preventieplan en GVO-plan Reflectie & referaat	Praktijkproject Beroepscompetenties 2 Rol van regisseur & beroepsbeoefenaar Project Gezondheidsvoorlichting & deskundigheidsbevordering	Integraal 5 <i>kwaliteit van zorg</i> Project: Journal Club
Conceptueel 4 EBP 1, Klinische zorgvrager, Verstandelijk gehandicapt, Regisseur, Ontwerper		Conceptueel 5 Beroepsbeoefenaar, Coach, EBP 2, SW 3	Conceptueel 6 SW 4, Palliatieve zorg, Kind & Kraam
Beroepsvaardigheden VPP Verpleegtechnische vaardigheden		Beroepsvaardigheden VPP Verpleegtechnische vaardigheden	Beroepsvaardigheden VPP Verpleegtechnische vaardigheden
SOVA Omgaan met agressie/ GVO		SOVA Probleemexploratie/ coachen	SOVA Omgaan met verward gedrag
SLB 5 Praktisch aan de gang	SLB 6 Verpleegkundig beroep	SLB 7 Toekomst: oriëntatie werkveld	SLB 8 Terugblik en toekomstplan
Jaar 3			
Differentiatie 1		Differentiatie 2	
Wie is de Zorgvrager? Voorbereiding stage Klinische les		Nog verder de diepte in... Workshops: Klinisch redeneren, zoekstrategieën, onderzoeksvaardigheden, coachen, projectvaardigheden, conflicten & conflictthering, interculturele communicatie, onderhandelen	
De diepte in PGO & training beroepsvaardigheden AGZ, GGZ of MGZ			
SLC 1 Referaat, reflectie, begeleiding stageopdrachten		SLC 2 Referaat, reflectie, begeleiding stageopdrachten	
Stage 3 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau B/C		Stage 4 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau C/D	
Jaar 4			
Differentiatie 3			
Nog verder de diepte in... Themadagen: taakherschikking & functiedifferentiatie, Interculturalisatie & diversiteit, professionalisering, ketenzorg		Minor	
SLC 3 Referaat, intervisie, begeleiding stageopdrachten			
Stage 5 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau C/D			

Duaal opleiding Verpleegkunde			
Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Jaar 1			
Algemene gezondheidszorg	Geestelijke gezondheidszorg	Praktijkleren	Maatschappelijke gezondheidszorg
Integraal 1 algemene gezondheidszorg Project: het verpleegplan	Integraal 2 geestelijke gezondheidszorg Project: Best practise	Stage 1 Rol van Zorgverlener Verpleegplan & Preventieplan	Integraal 3 maatschappelijke gezondheidszorg Project: Overgewicht
Conceptueel 1 Verpleegkunde 1&2, MB 1&2, Chronisch zieken	Conceptueel 2 MB 3&4, SW2, Psychiatrie, Geriatric	Reflectie & referaat	Conceptueel 3 MB 5&6, SW1, Recht
Beroepsvaardigheden	Beroepsvaardigheden		Beroepsvaardigheden
VPP Basale verpleegkundige vaardigheden	VPP Basale verpleegkundige vaardigheden		VPP Basale verpleegkundige vaardigheden
SOVA Luisteren vaardigheden	SOVA Instructie & voorlichting		SOVA Gesprekstechnieken
SLB 1 Studeren	SLB 2 Persoonlijke kwaliteiten	SLB 3 Presenteren & samenwerken	SLB 4 Persoonlijke ontwikkeling
Jaar 2			
Coördinatie van Zorg	Praktijkleren	Praktijkleren	Kwaliteit van Zorg
Integraal 4 coördinatie van zorg Project: Multidisciplinair samenwerken	Stage 2 Rol van Zorgverlener Verpleegplan, Preventieplan en GVO-plan	Werken-leren 2 Rol van Zorgverlener, regisseur en ontwerper Coördinatie van zorg, preventie & GVO, adviseren zorgprotocol	Integraal 5 kwaliteit van zorg Project: Journal Club
Conceptueel 4 EBP 1, Klinische zorgvrager, Verstandelijk gehandicapte, Regisseur, Ontwerper	Reflectie & referaat	Conceptueel 5 Beroepsbeoefenaar, Coach, EBP 2, SW 3	
Beroepsvaardigheden		Beroepsvaardigheden	Beroepsvaardigheden
VPP Verpleegtechnische vaardigheden		VPP Verpleegtechnische vaardigheden	VPP Verpleegtechnische vaardigheden
SOVA Omgaan met agressie/ GVO		SOVA Probleemexploratie/ coachen	SOVA Omgaan met verward gedrag
SLB 5 Praktisch aan de gang	SLB 6 Verpleegkundig beroep	SLB 7 Toekomst: oriëntatie werkveld	SLB 8 Terugblik en toekomstplan
Jaar 3			
Differentiatie 1		Differentiatie 2	
De diepte in PGO & training beroepsvaardigheden AGZ, GGZ of MGZ		Nog verder de diepte in... Workshops: Klinisch redeneren, zoekstrategieën, onderzoeksvaardigheden, coachen, projectvaardigheden, conflicten & conflicthantering, interculturele communicatie, onderhandelen	
SLC 1 Referaat, reflectie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 3		SLC 2 Referaat, reflectie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 4	
Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper		Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper	
Competenties op niveau B/C		Competenties op niveau C/D	
Jaar 4			
Differentiatie 3		Minor	
Nog verder de diepte in... Themadagen: taakerschikking & functiedifferentiatie, Interculturalisatie & diversiteit, professionalisering, ketenzorg			
SLC 3 Referaat, intervisie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 5			
Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau C/D			

Deeltijd opleiding Verpleegkunde			
Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4
Jaar 1			
VRIJSTELLING			
Jaar 2			
Instream programma propedeuse (30 EC propedeuse vrijgesteld)		Praktijkleren & Coördinatie van zorg	
Stage 1 Vrijstelling		Werken-leren 1 Rol van Zorgverlener Verpleegplan & Preventieplan	
Integraal Instreammodule PGO samengesteld programma uit integraal 1, 2 en 3		Reflectie & referaat Integraal 4dt coördinatie van zorg Project: Multidisciplinair samenwerken	
Conceptueel instroom V1 Oriëntatie, V2 Methodiek, MB1, MB2, MB3, MB4, MB5, Recht, SW2		Conceptueel 4dt Regisseur, Palliatieve zorg, SW3, SW4, EBP1, EBP2	
Beroepsvaardigheden instroom		Beroepsvaardigheden 4dt	
VPP Basale verpleegkundige vaardigheden		VPP Verpleegtechnische vaardigheden	SOVA Omgaan met agressie/ GVO
SLB instroom Persoonlijke ontwikkeling & studeren		SLB 4dt Ontwikkelingsplan & het verpleegkundig beroep	
Jaar 3			
Werken-leren 2 Rol van Zorgverlener, regisseur en ontwerper Coördinatie van zorg, preventie & GVO, adviseren zorgprotocol		Externe stage Rol van Zorgverlener, regisseur en ontwerper Verpleegplan & Preventieplan Coördinatie van zorg, preventie & GVO, adviseren zorgprotocol	
Reflectie en referaat Integraal 5dt kwaliteit van zorg Project: Journal Club		Reflectie en referaat	
Conceptueel 5dt Coach, Ontwerper, Beroepsbeoefenaar, Klinische zorgvrager			
Beroepsvaardigheden 5dt			
VPP Verpleegtechnische vaardigheden			
SOVA Probleemexploratie/ coachen & Omgaan met verward gedrag			
SLB 5dt Persoonlijke kwaliteiten & toekomstplannen			
Jaar 4			
Differentiatie 1 De diepte in PGO & training beroepsvaardigheden AGZ, GGZ of MGZ		Differentiatie 2 Nog verder de diepte in Workshops: Klinisch redeneren, zoekstrategieën, onderzoeksvaardigheden, coachen, projectvaardigheden, conflicten & conflicthantering, interculturele communicatie, onderhandelen	
SLC 1 Referaat, reflectie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 3 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau B/C		SLC 2 Referaat, reflectie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 4 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau C/D	
Jaar 5			
Differentiatie 3 Nog verder de diepte in Themadagen: taakherschikking & functiedifferentiatie, Interculturalisatie & diversiteit, professionalisering, ketenzorg		Minor	
SLC 3 Referaat, intervisie, begeleiding praktijkopdrachten Werken-leren 5 Zorgverlener, regisseur, coach, beroepsbeoefenaar, ontwerper Competenties op niveau C/D			

BIJLAGE IV Programma en werkwijze

Locatiebezoek: 26 september 2012

Tijd	Gesprekspartners	Functie	Onderwerpen
08.15-09.00	Auditpanel		Inloop en ontvangst Intern overleg panel
09.00-10.00	L. van Laar, D. Wijkstra S. Roofthoof,	Directeur Cluster Zorg Onderwijsmanager Verpleegkunde Onderwijsmanager Verpleegkunde	Visie en strategie - Clusterbeleid - Opleidingsbeleid
10.00-10.15			Intern overleg panel
10.15-11.30	J. de Best T. Badaltjawdharie J. van Grieken E. Grijmans C. Selen E. Schippers M. Janmaat R. Havekes	Docent, projectleider ZAL, voorzitter team internationalisering en voorzitter curriculumcommissie Docent (tutor, verpleegkundige vaardigheden, sociale vaardigheden, terugkomonderwijs) en SLB-er/SLC-er Docent (tutor en verpleegkundige vaardigheden, terugkomonderwijs), en SLB-er/SLC-er Docent (tutor en verpleegkundige vaardigheden, terugkomonderwijs), SLBer/SLC-er Docent (tutor en sociale vaardigheden),, SLB-er/SLC-er Docent (tutor en verpleegkundige vaardigheden), en SLC-er Docent (tutor en verpleegkundige vaardigheden), en SLC-er Docent (tutor) en SLC-er	Standaard 1 en 2 - Realisatie onderwijs leeromgeving - Inhoud en vormgeving programma - Eigen inkleuring programma - Keuze werkvormen - Onderzoek - Stage - Internationale component - Borging niveau - Aansluiting instromers - Relatie docenten beroepenveld - Eigen deskundigheid docenten - Voorzieningen
11.30-12.00	<i>Open spreekuur</i>		<i>Open spreekuur</i>
12.00-12.45	Auditpanel		Verificatie documenten Rondleiding voorzieningen en mediatheek
12.45-13.30	Auditpanel		Interne terugkoppeling / Lunch / Inzien materiaal
13.30-14.15	M. van Dijk Ch. Sens F. v Wijngaarden A. de Nooijer P. Luttekes E. Heemskerk K. van Elst I. van Henneken S. de Vries M. de Graaf J. Cuperus	2ejaars voltijd 2 ^e jaars voltijd (lid opleidingscommissie) 3 ^e jaars voltijd 3 ^e jaars duaal 3 ^e jaars deeltijd 4 ^e jaars voltijd (lid opleidingscommissie) 4 ^e jaars deeltijd 4 ^e jaars duaal afgestudeerd voltijd afgestudeerd deeltijd afgestudeerd duaal	Aansluiting Toetsen en beoordelen Kwaliteit docenten Voorzieningen Medezeggenschap Studeerbaarheid / studielast Begeleiding
14.45-15.00	Auditpanel		Interne terugkoppeling panel

Tijd	Gesprekspartners	Functie	Onderwerpen
15.00-15.45 Deel panel	K. van Beelen K. Westhof H. van Royen H. v/d Hulst F. Tetteroo S. Vletter	Praktijkopleider LUMC Praktijkbegeleider Rijnland ziekenhuis Praktijkbegeleider GGZ Rivierduinen Praktijkbegeleider Topaz Manager beroeps- en bedrijfsopleidingen Praktijkbegeleider Activite	Actuele ontwikkelingen Wensen vanuit het werkveld Eigen inkleuring opleiding Stage en begeleiding Kwaliteitsborging praktijk Onderzoekscomponent Niveau
15.00-15.45 Deel panel	B. Dragtsma M. Cetin T. de Jonge I. Friskes J. Dekker O. van Velzen	Alumni Cohort 2005 Cohort 2006 Cohort 2006 Cohort 2006 Cohort 2006 Cohort 2007	Kwaliteit en relevantie van de opleiding (programma/ docenten) Functioneren in de praktijk of vervolgopleiding
15.45-16.30 Deel panel	J. van der Veen A. Beijer D. Zwiers I. Stevens E. Grijmans	Docent en voorzitter examencommissie Docent en secretaris examencommissie Docent en voorzitter toetscommissie Docent en lid toetscommissie Docent en lid examencommissie	Toetsen en beoordelen Gerealiseerd eindniveau Borging niveau / Resultaten Bevoegdheden en taken examencie Bevoegdheden en taken toetscie Rol interne kwaliteitszorg toetsing
15.45-16.30 Deel panel	J. Verhoef G. Quist J. Sturm	Lector Mensen met chronische ziekten Lid kenniskring Docent/ Master EBP	Onderzoek Interactie met opleiding Deskundigheidsbevordering
16.30-16.45	Auditpanel		Interne terugkoppeling panel / Inzien materiaal
16.45-17.00	Alle betrokkenen zijn hiervoor beschikbaar		Pending issues
17.00-17.45	Auditpanel		Interne terugkoppeling / bepaling eindoordeel
17.45-18.15	Alle betrokkenen		<i>Terugkoppeling op hoofdlijnen naar school en opleiding.</i>

Werkwijze

Wijze van beoordelen

Bij de beoordeling van de betreffende (voltijd, deeltijd en duale) opleiding is uitgegaan van het door de NVAO vastgestelde "Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs" van november 2011. Daarin staan de standaarden vermeld waarop een auditpanel zich bij een beperkte opleidingsbeoordeling van een opleiding moet richten en de criteria aan de hand waarvan een auditpanel moet bepalen of de basiskwaliteit van die opleiding als voldoende kan worden beoordeeld.

Op basis van de door opleiding geleverde documentatie heeft het auditpanel zich een beeld kunnen vormen van de primaire en secundaire processen van de voltijd-, deeltijd- en duale variant van de opleiding HBO-V van Hogeschool Leiden. De visitatie was gericht op een verificatie van de bevindingen uit de documentenanalyse en op het verkrijgen van aanvullende informatie over de inhoud van het programma. Dit geschiedde door gesprekken met vertegenwoordigers van de opleiding, studenten en het werkveld, die waren te kenschetsen als 'gesprekken tussen vakgenoten'.

De verificatie door het auditpanel geschiedde door verscheidene malen hetzelfde onderwerp met verschillende geleidingen te bespreken en aan de hand van additionele documentatie en - daar waar het de huisvesting en de materiële voorzieningen betreft- ook door eigen waarneming.

Auditteam

Het auditpanel bestond uit twee externe onafhankelijke deskundigen, een student van een verwante opleiding, een voorzitter en het panel werd ondersteund door een gecertificeerde secretaris vanuit Hobéon. De NVAO heeft haar goedkeuring gehecht aan dit auditpanel.

Verantwoording van de keuze van gesprekspartners

Na overleg met de betreffende opleiding heeft het auditpanel met in achtneming van de daartoe strekkende regels van de NVAO en op basis van zijn documentanalyse en de daaruit voortvloeiende specifieke aandachtspunten de keuze van de gesprekspartners vastgesteld.

Open spreekuur

Een open spreekuur maakte deel uit van het programma. Het auditpanel heeft geconstateerd, dat de betreffende opleiding het open spreekuur tijdig en op correcte wijze onder de aandacht heeft gebracht van studenten en medewerkers.

Hoor en wederhoor

Het oordeel van het auditpanel werd vastgelegd in een conceptrapport dat aan de opleiding werd voorgelegd voor een toets op eventuele feitelijke onjuistheden.

BIJLAGE V Lijst geraadpleegde documenten

- Kritische reflectie Opleiding tot Verpleegkundige, mei 2012
- Ontwikkelplan HBO-V Hogeschool Leiden 2010-2015
- Onderwijs- en examenregeling 2011-2012
- Beroepsprofiel voor verpleegkundigen, V&VN maart 2012
- Commissie Kwalificatiestructuur, Gekwalificeerd voor de toekomst.
- Beroepscompetenties van hbo verpleegkundigen, NIZW 2001
- Leerplanschema's voltijd, deeltijd en duaal / Competentiekaart
- Inhoudelijk Opleidingskader Opleiding tot Verpleegkundige 2012
- Minorgids studiejaar 2011-2012 opleiding HBO-Verpleegkunde
- Gerealiseerd eindniveau opleiding HBO-Verpleegkunde, april 2012
- Praktijkleren HBO-V. deel 1, informatieboek 2011-2012
- Praktijkleren HBO-V deel 2A en 2B, handleiding basisfase 2011-2012
- Handleiding terugkomonderwijs praktijkleren basisfase 2011-2012
- Analyse van het huidige curriculum van de afdeling Verpleegkunde, februari 2011
- Verplichte structuur- en vormcriteria portfolio + Toelichting
- Activiteitenplan internationalisering 2010-2012
- Toetsbeleid en toetsplan opleiding verpleegkunde 2011-2012
- Toetshandboek opleiding Verpleegkunde 2012-2013
- Beoordelingsformulieren stage / werksituatie, 2011-2012
- Taken en verantwoordelijkheden examencommissie cluster Zorg versus kamers
- Jaarverslag EC 2011 opleiding Verpleegkunde
- Plan v Aanpak Examencommissie Zorg / Toetscommissie Verpleegkunde 2011-2012
- Literatuuroverzicht
- Adviesrapport interne audit hbo bachelor-opleiding HBO-V, 2009
- Kwaliteitshandboek cluster Zorg, november 2010
- Kwaliteitshandboek opleiding Verpleegkunde 2011-2015
- Procedureboek kwaliteitszorg opleiding Verpleegkunde 2011-2015
- Zelfevaluatie 2006-2009 Lectoraat mensen met chronische ziekten, 5 oktober 2010
- Kwaliteit stage 1 en stage 2, juli 2011
- Evaluatie en adviesrapport leerwerkplaatsen, juli 2011
- Rapport evaluatie deeltijdonderwijs, juni 2009
- Verbeterplan opleiding Verpleegkunde 2011-2012
- Prioriteitstelling verbeterplan 2012-2013
- Overzicht personeel
- Scholingsplan 2011-2012 / Prioriteitstelling Scholingsplan 2012-2013
- Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens van de laatste zes cohorten
- Onderzoek naar het rendement van de opleiding Verpleegkunde van Hs Leiden, maart 2012
- Toekomst van de deeltijd hbo-verpleegkunde, april 2012
- Projectcontract praktijkleren, maart 2011
- Verslagen werkgroep praktijkleren
- Praktijkleerplaatsprofiel niveau 5. (LOOV, 2010)
- Studiehandleiding SLB 1 (propedeuse) en SLB 2 (2^e jaar) 2011-2012
- Handleiding studieloopbaan coaching 2011-2012
- Intakeprocedure hbo-v deeltijd, juni 2011
- Afstudeerwerkstukken en portfolio's
 - 2010-2011: 1037270 – 1012931 – 1012638 – 1013477 – 1006385 – 1009174
1076513 – 1011274 – 1006536
 - 2011-2012: 1038542 – 1080961 – 1054088 – 1030564 – 0995586 – 1038463
1038266 – 1012615 – 1030385 – 1036753 – 1012149 – 1012355
1062539 – 1042416 – 1005955 – 1012353

BIJLAGE VI Overzicht auditteam

Samenstelling auditteam, korte functiebeschrijving en onafhankelijkheidsverklaring van voorzitter, leden en secretaris.

1. Samenstelling en expertise van het auditpanel laten zich als volgt weergeven:

Panelleden	Expertise					
	audit kwaliteitszorg	onderwijs	werkveld	inhoud	Internationaal	studentzaken
Drs. R.B. van der Herberg voorzitter	X					
Prof. Dr. P. Moons vak- en werkvelddeskundige		X	X	X	X	
Drs. A.M. Eliens Vak- en werkvelddeskundige	X	X	X	X		
C. Verhoeven studentlid						X
Drs. R.F. Stapert, secretaris	X					

De NVAO heeft de samenstelling van het auditteam geaccordeerd en geregistreerd onder nummer 000437.

2. Korte functiebeschrijving panelleden

1	De heer Van der Herberg, partner Hobéon en ruime ervaring met audits voortgezet en hoger onderwijs, schoolleider van een grote onderwijsorganisatie
2	De heer Moons is Advanced Practice Nurse in Congenital Cardiology bij de University Hospitals Leuven en is daarnaast gast professor bij het Heart Centre van het Copenhagen University Hospital (Denemarken). Bovendien is hij Professor in Nursing Science bij het Center for Health Services and Nursing Research aan de Katholieke Universiteit Leuven.
3	De heer Eliens is als verplegingswetenschapper ruim twintig jaar actief in het onderwijs, onder meer bij de bacheloropleiding HBO-V en de masteropleiding Advanced Nursing Practice van Hogeschool Inholland. Daarnaast participeert en participeerde hij in vele landelijke commissies, schreef hij een reeks publicaties en gaf diverse lezingen over het vakgebied.
4	Mevrouw Verhoeven, derdejaars student HBO-V Haagse Hogeschool.

Secretaris/Coördinator

Drs. R.F. Stapert	Gecertificeerd november 2010
-------------------	------------------------------

3. Onafhankelijkheidsverklaringen

Zie volgende bladzijden

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Dr. R.B. van der Herberg

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Leiden

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:

Datum:

Handtekening



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres):

Philip Moens

Plantsoenlaanstraat 12 - 3150 Tildonk (Belgie)

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Leiden

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en werct, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Tildonk

Datum: 8/3/2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

A. M. Erms Korte Ceuweg 40 1901 DV Castilum

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Leiden

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats: Castilum

Datum: 24-4-2012

Handtekening:



Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Christine Verhoeven

Henriëtte van der Meidreef 44, 2492 JG Den Haag

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Leiden

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relatie of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode.

Plaats:
Den Haag

Datum:
21-2-2012

Handtekening:



Christine Verhoeven

Onafhankelijkheids- en geheimhoudingsverklaring voorafgaand aan het beoordelingsproces

Ondergetekende (naam en privé adres)

Drs. R.F.H.M. Stapert

is als deskundige gevraagd voor beoordeling van de opleiding:

Opleiding tot Verpleegkundige hbo-bachelor

aangevraagd door de instelling:

Hogeschool Leiden

- Verklaart hierbij geen (familie)relaties of banden met de bovengenoemde instelling te onderhouden, als privépersoon, onderzoeker / docent, beroepsbeoefenaar of als adviseur, die een volstrekt onafhankelijke oordeelsvorming over de kwaliteit van de opleiding ten positieve of ten negatieve zouden kunnen beïnvloeden;
- Verklaart hierbij zodanige relaties of banden met de instelling de afgelopen vijf jaar niet gehad te hebben
- Verklaart strikte geheimhouding te betrachten van al hetgeen in verband met de beoordeling aan hem/haar bekend is geworden en wordt, voor zover de opleiding, de instelling of de NVAO hier redelijkerwijs aanspraak op kunnen maken.
- Verklaart hierbij op de hoogte te zijn van de NVAO gedragscode

Plaats: Den Haag

Datum: 08-03-2012

Handtekening:

